

PENYIGE

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017.

Tisztelt Penyigeiek!

Tisztelt Érdeklődők és Építkezők!

„Penyige Község Települési Arculati Kézikönyvét tarja kezében, mely kiadvány a lakosság, az építkezők, és valamennyi érdeklődő számára áttekintést és sorvezetőt biztosít településünk építészeti arculatának jelenéről és tervezett jövőjéről.

A kiadvány iránymutatásul szolgál a tradicionális, azaz a hagyományos népi építészeti elemek és az új környezeti elemek harmóniájának megteremtésében azzal, hogy a kerítés, tornác kialakításátására vonatkozó ajánlásaitól a napelemek, légkondicionáló berendezések telepítésére vonatkozóan megfelelő útmutatásokat tartalmaz.

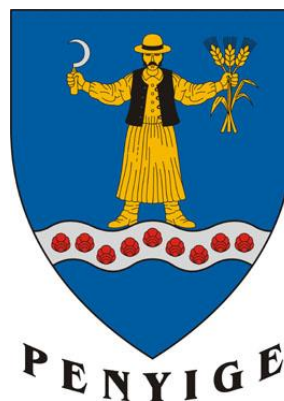
Segítséget nyújt a környezetalakítással kapcsolatos eligazodás kérdéseiben a főbb települési építészeti karakterek meghatározásával.

Kívánom, hogy a Települési Arculati Kézikönyvben foglalt kapaszkodók alapján valósuljanak meg az Önök által tervezett mindazon elképzelések és fejlesztési célok, amelyek lakókörnyezetük, és ezáltal a településünk épüléséhez, szépüléséhez, és további gazdagodásához vezetnek.”

Juhász Gyula
polgármester

PENYIGE

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 4

2. Penyige bemutatása 6

3. Örökségünk 10

a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek

4. Településképi szempontból meghatározó területek Penyigén 16

eltérő karakterű területek lehatárolása, a településképi, arculati jellemzők és a településkarakter bemutatásával

4.1. Településközpont

4.2. Kertvárosias, falusias lakóterületi településrész

4.3. Beépítésre nem szánt területek a beékelődő mezőgazdasági üzemi területekkel

5. Ajánlások 21

a településképi minőségi formálására vonatkozó ajánlások településrészenként:

Telepítés

Terepalakítás

Magasság

Tetőhajlásszög

Tetőforma

Színek

Erkélyek, tornácok

Ajtók, ablakok

Homlokzatképzés, anyaghasználat

Részletek

Kerítések

Kertek

közterületek településképi útmutatója:

Utcák

Közterek, Közparkok, Közkertek

6. Jó példák – épületek, építészeti részletek 48

épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása

7. Jó példák – sajátos építményfajták 50

sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

BEVEZETÉS

„Az életnek értelmet csak a szolgálat adhat, mellyel az emberek ügye felé fordulunk.”

Márai Sándor

Márai Sándor nemes gondolatai valószínűleg az élet számos területén értelmezhetőek és jelen esetben is megállják a helyüket. A néhány éve meghirdetett új Nemzeti Építészeti Politika megalkotói számos ponton tűztek ki új célokat, várhatóan egész életünket befolyásoló feladatokat, melyek egyike a minden magyar településen elkészítendő Településképi Arculati Kézikönyv. A tényleges munkában számos szakember mellett a helyi önkormányzat vezetői, a lakosság, a civil és gazdasági, gazdálkodó szervezetek képviselői is részt vettek.

Ahhoz, hogy ez a nagy formátumú, közös gondolkodás elvezessen a remélt eredményhez, a helyi viszonyokat értő, azok megismerésében és a helyiek véleményén, gondolkodásmódján, tervein, jövőképén alapuló, hasznosítható és hasznosuló végeredményig, több hónapos együtt végzett munkára volt szükség. Számba kellett venni a település meglévő régi és új értékeit, át kellett beszélni szűk körben, vagy népesebb fórumokon a tapasztalatokat, a jelen és a jövő céljait. Mindebből merítve, sokrétű támogatás, külső, szakmai vélemény és az anyag folyamatos fejlesztése mellett jöhetett létre az a minden jövőbeli felújítást, átalakítást, új építést tervezőnek szánt Településképi Arculati Kézikönyv (rövidítve: TAK), mely nélkül a következő években már el sem képzelhető építési szándék megvalósítása.

A TAK a „hely szellemének” megismerésén, az itt érvényes kontextusok vizsgálatán alapul és készítői a lakhatási és munkakörülmények biztosítása mellett az élhetőségnek, a változó energetikai, éghajlat változási követelményeknek való minél magasabb szintű megfelelést is szem előtt tartották. Előbbiekén túl általános kulcsszónak tekintendő az illeszkedés, ami esetenként „arányosan” értelmezhető és a településszerkezet, az általános utcaképi megjelenés, a részletek vonatkozásában egyaránt elvárható, ugyanakkor nem kíván gátja lenni a kortárs építészet jelenlétének, megvalósulásának.

A megszületett gondolatok természetesen nem örök érvényűek, azok az idő múlásával folyamatos odafigyelésre, felülvizsgálatra szorulnak, amit akár évente célszerű megtenni.

Ezen az úton juthatunk el a múltból táplálkozó, a jelenben gondolkodó és a jövőt is megalapozó tudatosságig, melynek a jelen kézikönyv hasznos segítője kíván lenni. Mindezt az épület és környezete, az utcakép, az utcák, terek, az erdészeti, mezőgazdasági, természetvédelmi területek számbavételével.

A jelen bevezető immár a teljes kézikönyv megszületését és a bevezető gondolatban említett szolgálat, az emberek ügye felé fordulásunk eredményét igazolja és nyugtázza. Forgassák a jelen és a jövő Építői a Településképi Arculati Kézikönyvet, a TAK-ot haszonnal és megelégedéssel!

PENYIGE BEMUTATÁSA

„Penyige olyan vidék kis egysége, melyen az ember 6-7000 évvel ezelőtt telepedett meg, s melynek történelme a magyarság szempontjából igen jelentős számunkra, hiszen honfoglaló őseink legelsőnek foglalták el ezt a területet...”

Penyige község Szabolcs-Szatmár-Bereg megye délkeleti részén, a Szatmári-síkságon fekszik. Fehérgyarmattól 5 km, Mátészalkától 23 km távolságra található. Közúton elérhető a 491-es főúton; vonattal a Mátészalka–Zajta-vasútvonalon. Penyige utolsó ismert népessége 805 fő (2017.január 1.). Lakások száma 281. Penyige területe 18,89 km².

PENYIGE TÖRTÉNELME

A település neve többféle változatban fordult elő a századok során: 1181-ben Penige (Penyghe); 1332-ben Penge; 1435-ben Penyige alakban. A község 1181-ben tűnt fel a cégényi monostor birtokainak határjárása során. Az bizonyos, hogy Penyige a XII. század előtt már kialakult falu volt. Feltételezhető, hogy Penyige már sokkal korábban is létezett, lehet, hogy nem Penyigének hívták, lehet, hogy nem magyarok lakták, mert honfoglaló őseink már találtak itt avarokat, szlávokat, finn-ugor, besenyő és török törzseket is, illetve azok leszármazottjait, akik beolvadtak a honfoglaló törzsekbe. A XIII. században Balog-Semjének voltak Penyige első birtokosai. A Balog-Semjén nemzetségből veszi eredetét a Domahidy-család. 1453-ban Domahida, Ökörítő, Porcsalma és Penyige ősi nemzetségi javakon megosztottak. Penyige fent említett ősi birtokosai mellett továbbiakat is említenek jeles történekutatók. Ezek egyike Szirmai Szirmay Antal Buda, aki 1810-ben Szathmár vármegye fekvése, történelmi és polgári ismeretei című munkájában így írt a korabeli nyelvezetet használva: *„Penyige falu, földes Urai: Lövey Nemes Nemzetség, Kállay Leó, Jármy, Bessenyei és Török Urak, határja szántó földekből szűk, a Tisza és Túr vize árja járja, mikor ez el nem rontya, mindenféle vetemény magot terem, jó kaszálói vagynak, és a falu alatt szép erdeje közel Mándig tart, Kömörő és Gyarmath felől sok cserékből és gazokból áll, Szenke nevezetű halászó vize, mellyet a Tisza vize nevel, lakossai Magyarok, Refomáta vallásuak, kiknek kőből épült Templomok és helyben prédikátorok, plattza Gyarmath.”*

A település a Dománhid család ősi birtokaként ismert. 1423-ban Dománhid Lászlót és rokonát, Istvánt fej- és jószágvesztésre ítélték, ekkor a település egyharmada maradt Dománhid Györgyé, kétharmadát a Keulchey (Kölcsey) családbeliek kapták meg. Dománhid György a birtokrészt 1427-ben Csáky Istvánnak, majd 1446-ban az Ujhelyi családnak zálogosította el. 1465-ben Ujlaky Dienes, 1513-ban Ungai Hajas Tamás, 1515-ben az Újlakyak és Ungai Hajas Tamás, 1517-ben Guthy Ferenc és Imre, 1543-ban Sófiának, Nyikey András feleségének és Iffiu Márton, 1581-ben Kórodi István, 1583-ban pedig Danyai István és Kende Vid kaptak benne résztulajdont. 1630-ban Mosdossy Imre, majd 1638-ban Zuhay Gáspár, Mátyás és Anna az egész helységet megkapták királyi adományként. A 18. században a Leővey, Kállay, Jármy, Bessenyei, Orosz és Törös családok birtoka volt. A XIX. században az Isaák és Patay családok, a század második felében a Vályi és a Csiky családok birtokolták; a 20. század elején Vályi János örökösének birtoka volt. A század első felében a II. világháborúig utóbbi földesura Komáromy László huszárnagy volt. Az I. világháború kitörése, a nagy világháború Penyigéről is sok ártatlan embert elszóltott a haza védelmére. Az elesettek emlékét emléktábla őrzi.

Vízrajz

Penyige Község a Tisza-Szamos közén fekszik, a Szenke patak mellett, melyet az utóbbi időben szabályoztak és vizét a Túr folyóba vezették le. A község déli részén még ma is elég mély, 1-4 méter között váltakozik a mélysége. Maga a község magasabban fekszik. Határa a tengerszint felett (110-112 méter) elég alacsony fekvésű, vizenyős. Régen a Tisza, Szamos és Túr folyók áradásai gyakran elborították. A község határa 3293 kh, több állandó és időszakos vízfolyással tagolt. A vízfolyásokat azonban ma már csak rendkívüli esőzések alkalmával tölti meg a víz, mivel a határban több csatornát készítettek. Penyige fő folyása a Gőgő- Szenke, Romániából érkezik hazánkba és a Fehérgyarmati halastó mellett ömlik az Öreg-Túrba. A Szenke mederszélessége változó, néhol kis patakra emlékeztet, a falu mellett pedig kiszélesedik, egyesek ezt a részt Szenke-tónak is nevezik. Geológiai vizsgálatok kimutatták, hogy a penyigei Szenke tulajdonképpen egy Szamos által elhagyott régi mederben folyik. A Gőgő-Szenke baloldali mellékfolyása, a Pünkösd-csatorna Szamosújlak mellől érkezik és a falu déli részén folyik a Szenkébe. A falu keleti oldalán a Csomota-csatorna folyik, túlnyomórészt a penyigei és kömörői határt választja el egymástól, majd később a Túrba ömlik.

Az említett állandó vízfolyások mellett a falunak több időszakos vízfolyása is van, melyekben csak csapadékos időszakban gyülemlik fel a víz. Ilyen az Erethegeyi-csatorna is, amely természetes vagy mesterséges vízfolyás volt, de mesterségesen is kimélyítették. A Rózsipatak - ami a legenda szerint egy cigányasszonyról kapta a nevét - már csak egyes részein telik meg vízzel a tavaszi esőzések alkalmával. A falu belterületén lévő kiszélesedett része folyamatosan töltődik, zombékos területté alakul át. A falu külterületén valamennyi tábla határában van természetes vízfolyás, melyek a belvíz levezetésére szolgálnak. Ilyenek pl. a Hosszútói-csatorna, Mogyorósi-csatorna, Soványdűlő-csatorna stb.

Talaj

A Szatmári-síkságon a folyók, patakok mellékén az árvizek hatására nyers öntéstalajok alakultak ki. A folyóhátak közötti mélyebb fekvésű helyeken azonban az időszakos túlnedvesedés következményeként réti talajok képződtek. Penyige területén túlnyomórészt réti vagy öntés-réti talaj található vékony humuszréteggel. A település határának déli részén a réti talajok változatai (öntés-réti, mélyben sós réti, humuszos öntés) jelennek meg. Ezeket a talajokat 20-40 cm-es termőréteg, alacsony humusztartalom, 2 méter körüli mélységben jelentkező talajvízszint jellemzi. Az agyag alkotórészek túlsúlya eredményezi, hogy száraz és nedves időszakban egyaránt nehezen művelhető. Az agyag sajátosságai miatt előfordulhat, hogy hosszú, aszályos időszakban a talaj kiszárad és 60-100 cm mély, 4-5 cm széles repedések keletkeznek rajta. A nedves időszakban pedig nehezen ereszti át a vizet, így felszíne rendkívül csuszamlóssá és ragadóssá válik, ami embert és gépet egyaránt próbára tesz. Ebből adódóan ezen a területen elsősorban legelőgazdálkodás folyik, illetve a rövid ideig tartó vízborítottságot elviselő növények természetűek (napraforgó, őszi kalászosok, pillangósok). A település északi határának kis területén csernozjom jellegű talajok is találhatóak. Ezek jó vízgazdálkodású, kevésbé kötött, mélyebb termőréteggű, döntően szántóföldi művelés alatt álló területek, melyek napraforgó, kukorica és kalászosok termelésére alkalmasak.

PENYIGE TERMÉSZETI ADOTTSÁGAI

Éghajlat

Penyige község a Szatmári-síkság középső részén, az Erdőhát kapujában található. A terület tökéletes síkság, melyet a folyók áradásai és hordalékterítései töltögettek fel. A Szatmári-síkság a mérsékelt hűvös és mérsékelt száraz éghajlati körzetbe tartozik, az Alföld legcsapadékosabb területe, évi 650 mm csapadék esik Penyige térségében. A Szatmári-síkság hazánk egyik legszelesebb vidéke, a szél általában észak- és északkelet felől fúj.

Növényzet

Pár száz évvel ezelőtt a növénytakaró természetes képét a mocsári- és lápfoltok, élő- és holt vizek, valamint a végeláthatatlan erdőségek adták. Az ártéri erdőket leginkább kocsányos tölgyek és kőrisek alkották. A 19. századi vasútépítkezések és a nagyarányú fafelhasználás az alföldi erdők kiirtásához vezettek, és sajnos ma már csak néhány egyed mesél arról, hogy valaha gyönyörű erdőségek borították e tájat. A falu keleti határában lévő védett terület a Szatmári-Beregi Tájvédelmi Körzet része. Az Erethegyi-legelő ligetes területén helyenként még megmaradt a régi táj arculatának néhány igazi színfoltja. Itt találkozhattunk a jellegzetes hagyásfákkal, a környezetének tekintélyt parancsoló, több százéves terebélyes kocsányos tölgyekkel és vadvadakkal. Az Erethegyi-legelő szomszédságában az Erethegyi-erdő található. Típusa szerint kocsányos tölgyes, de egyeseken található benne mezei juhar, gyertyán és fekete gyűrűjuhar (gyűrűfa) is. Az erdő cserjeszintjében a kőkény, a kutyabenge és a cseregalagonya jellemző. A gyepszintben a szeder, az erdei pajzsika, a széleslevelű salamonpecsét és a gyöngyvirág díszlenek. A falu egy másik kocsányos tölgy társulása a több lépcsőben telepített gyűjtői-kiserdő. A fák életkora 5-től 50 évig terjed. Kisebb kiterjedésű, elegyetlen kocsányos tölgyes Fehérgyarmat irányában is található. Az 1960-as évek végén a cellulóz-program keretében a Pünkösds-csatorna mellett nemes nyárust telepítettek, amelyet 1987-99 között letermeltek. A kivágások egy részére már tölgyest telepítettek, hiszen ez a fajta kedveli leginkább a táj éghajlatát és talaját. Az árkok és útszélek mentén fehér nyár, fekete nyár, törékeny fűz és az amerikai fűz egyes példányai díszlenek. A legelőkön és réteken a telepített fajokon kívül az őshonos növények megjelenése is jellemző. Ilyen pl. a réti csenkesz, réti perje, réti boglárka, mezei zsurló, mezei katáng, pipacs, szarkaláb, búzavirág, székfű, siskanád (nádtippan), csomós ebír, csattogó eper stb. A faluban külön egységet alkot a Szenke növényvilága. A vízi és vízparti növények képviselői az apró békalencse, békabuzogány, békanyál, hínárok, mocsári nőszirm, sás, nád, gyékény.

Állatvilág

A Felső-Tiszavidék kultúrsztyeppé válásával egyre inkább megszűnnek az eredeti állatfajok életfeltételei. Az állatvilág képét nehéz rekonstruálni. Bél Mátyás tudósítása szerint leggyakoribb fajaink a dámvad, az őz és a nyúl volt. Ritkábban - a Kárpátok vidékéről idetértve - gímszarvas, vaddisznó és medve is előfordult. Említést tesz farkascsoordák kártevéséről is, továbbá a vízimadarak sokaságáról és a folyóvizek csodálatos halbőségéről. A földrajzi környezet módosulásával az állatfajok elterjedési területe is nagy változáson ment keresztül. Penyige határának vadállományában a nagyvadak közül a vaddisznó és az őz fordul elő. Az apróvadak közül a mezei nyúl, a fácán és a fogoly található meg a külterületeken. A ragadozó emlősök közül a rókát említhetjük meg. A ragadozó madarak is kedvelik a környéket. Ilyenek az egerészölyv, héja, karvaly, vörös vércse, kabasólyom, barna és kékes réti héja, darázsölyv, erdei fülesbagoly és a kuvik. Az erdőben, erdőszéli fasorokban, cserjékben szívesen fészkelnek az énekesmadarak; mint a pacsirta, sárgarigó, kis- és nagy fülemüle és a vörösbegy. A kisemlősök is igen elterjedtek, ezek a mezei pocok, erdei egér, törpe cickány és vízi cickány. A vízimadarak közül a vízityúk, valamint a tőkésréce, a cigány réce, a szárcsa, búbos vöcsök és a kis vöcsök szívesen fészkelnek a Szenke védett zugaiban. A költözőmadarak közül időszakosan látogat ide a fehér gólya, a dankasirály és az ezüstsirály. A Szenke halállománya is gazdag, megtalálható benne több keszeg-, ponty-, harcsaféle, amúr, kárász stb. A partszéli nádasok lakói: a mocsári- és kecskebéka, a vízisikló, a mocsári- és tányércsiga. Az állatokat a teljesség igénye nélkül soroltuk fel, de így is szembeűnik, hogy a természetszerető ember számos fajjal találkozhat, ha nyitott szemmel barangol a település határában.

Növénytermesztés, állattenyésztés

Penyigén a "Zöldmező" Mg. Szövetkezet néven működik a település egyetlen üzeme. Fő tevékenysége állattenyésztés és növénytermesztés. Az 1992-es átalakulást követően már csak növénytermesztéssel és szolgáltatással foglalkoznak. Juh, szarvasmarha tartás kevésbé jellemző a településen, a sertéstartás népszerűbb.

Penyigei szilva

Itt hozták létre Magyarországon az első szilva- és lekvármúzeumát, a Lekváriumot. A Kossuth utca 105. szám alatt lévő gyűjteményt több ezer vendég látogatja évente.

A Felső-Tisza és a Szamos vidékének öntéstalaján, a Kárpátok peremvidékének kedvező éghajlati viszonyai között, az igazi alföldi éghajlatnál bőségesebb csapadék és jótékony mikroklíma hatására honosodott meg évszázadokkal ezelőtt a penyigei szilva, mint szilvafajta. A vidéken élő szegény emberek folyamatosan keresték a gyümölcs felhasználásának, hasznosításának lehetőségeit. Így alakult ki a jellegzetes szilvaaszalás, szilvapálinka készítés, szilvalekvárfőzés. A szilvalekvár Magyarország - és szűkebben az ország szatmári, beregi részének - jelentős árucikke volt. A híre, történelmileg kialakult, több évszázados kiviteli cikkek mellett a XIX. század közepétől a szilvalekvár is egyre nagyobb tömegével hívta fel a figyelmet a szilva jelentőségére. A penyigei szilvának különleges, sajátosan finom íze van. A víz közeli helyeken, part menti lankákban, kertekben termelt szilva zamatos, értékes. Más tájak talajába ültetve elveszíti jellegét. A penyigei szilva az ország szatmári, beregi részének értékes gyümölcse. A szilvasok háborítatlanul nőttek a Szamos árterében, a holtágak lankás, lejtős partjain. A két világháború között kezdtek a beltelkek mezsgyéjétől egy-egy méterre ültetni egy-egy sor szilvafát, így telkenként 50-100 db fa minden portán megtalálható volt. A fák gondozást nem nagyon igényeltek. A vidéken igen elterjedt volt a pálinkafőzés szilvából.

A penyigei Szenkeparti Nagyvásár

2001-ben került először megrendezésre a településen a Szenkeparti Nagyvásár, mely az évek alatt a Szatmári Fesztivál rendezvénysorozat egyik legnépszerűbb és legszínesebb hagyományőrző turisztikai helyszínévé nőtte ki magát, ahová a visszatérő vendégek mellett évről évre ezrek látogatnak el. A Szenkeparti Nagyvásár elnevezésű hagyományőrző rendezvényen felidézik a régi nagyvásári hangulatot, bemutatják a szatmári térség jellegzetes népies hagyományait, ízeit, és megismertetik az érdeklődőkkel a már feledésbe merült mesterségeket.

Penyigei ballada

A Szenkéhez szomorú történet fűződik. 1905-ben egy túlterhelt csónak elsüllyedése miatt kilenc kislány vízbe fulladt. A tragikus sorsú kilenc penyigei kislány sírja a református templom melletti temetőben egymás mellett található. A millennium évében az önkormányzat lélekharangot és márvány emléktáblát emeltetett a sírok előtt. A szerencsétlenséget megörökítő népballada máig fennmaradt.

ÖRÖKSÉGÜNK

a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek

Református templom

Penyige község a református hitet igen hamar, a XVI. század közepén (a szomszédos település 1554-ben) felvette. Első temploma a hagyomány alapján XIV. század előtti, mivel leírása nagyban hasonlít a környező fennmaradt Árpád-kori templomokkal. A második templomról már többet tudunk. Elhelyezkedése a mai közvetlen szomszédságában volt, és érdekessége, hogy kívülről is festett kékminták díszítették. Ez az 1880-as évek végén, egy földrengés során annyira károsodott, hogy el kellett bontani.

A mostani református templomot 1893-ban szentelték fel. Eredetileg a puritán hagyományoktól eltérően, ezt a templomot is kívül-belül figuratív mintákkal díszítették, ami mára sajnos nem látható. Az eklektikus stílusban épült templom 27 méter magas tornyában 2 harang lakik. A minden reggel megszólaló 70 kg-os kisharang, és a kb. 150 kg-os nagyharang. A templom szélessége 9 m, a hossza 18 m. A templom a SAPARD Programon keresztül 2005-ben teljesen fel lett újítva.

Parókia

A templomkertben található a parókia, ami, mint kispolgári kúria egy kis emelkedés tetejéről - Szatmár legmagasabb pontjáról – a templommal együtt uralja a község központját.

Lélekharang és márvány emléktábla a vízbe fulladt 9 kislány sírja előtt

Lekvárium

Penyigén hozták létre az ország első szilva-és lekvármúzeumát, a Lekváriumot. A Lekvárium épülete közel százéves. A felújított parasztháznak már az udvarán is láthatók a szilvalekvárfőzés elengedhetetlen kellékei: a kemencék és a katlanok, ezeket szilvaéréskor be is üzemelik. Az épületben egy hagyományosan berendezett parasztkonyha fogadja a látogatót. A múzeum a lekvárfőzés hagyományát igyekszik bemutatni a látogatóknak.

E tájon terem egy őshonos szilvafajta, a penyigei szilva (népi nevén: "nem tudom szilva") Ez a szilva gyakorlatilag vadon növény, a kertekben is gondozást alig igénylő, apró gyümölcsű, nem magvaváló, hamvas-kék héjú, sárga húsú, édes, aromás ízű gyümölcs. Ismertsége az országhatáron túlmutat. E szilvafajtából főzik a cukor és tartósítószer nélküli szilvalekvárt, "szatmár fekete aranyát".

Helytörténeti gyűjtemény

A gyűjtemény épülete az 1960-ban épült egykori iskola, amely a központi gyermekintézmény megépülése után megüresedett. Ennek öt helyiségében talált otthonra az a sok száz tárgy, melyeket a falu népének adományából gyűjtöttek össze az iskolás gyerekek évtizedek alatt, honismereti szakkör keretében.

A Helytörténeti Gyűjtemény tárgyai tükrözik a szatmári – köztük a penyigei parasztember -életmódját. A kiállítás darabjai között munkaeszközök, használati tárgyak, gyermekjátékok nagy számban találhatóak. Láthatóak régi fizetőeszközök, iskolai emlékek, egykori taneszközök.

Kiemelt helyet foglalnak el a Helytörténeti Gyűjteményben a Szenkébe fulladt kilenc kislány halálával és az ezt megéneklő balladával kapcsolatos emléktárgyak. Emellett régi dokumentumok, kalendáriumok, fényképek, rajzok színesítik a kiállítást.

LAKÓÉPÜLETEK

Népi építészet stílusjegyeit őrző lakóházak, melyek egyedi értéket képviselnek a településen

MELLÉKÉPÜLETEK

Természeti értékek a településen

Penyige a Szatmár-beregi Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területtel van átfedésben, melyet 1982-ben hozott létre az Országos Környezet-és Természetvédelmi Hivatal. "A védetté nyilvánítás célja a tájvédelmi körzet területén a védett növény- és állatfajok, a természetes növénytársulások, a jellegzetes tájképi adottságok, a táj jellegét meghatározó felszíni formák, felszíni vizek, gyepek és egyéb mezőgazdasági területek, erdők, fasorok megóvása és fenntartása." Kialakítása mozaikos szerkezetű, 36 település külterületét érinti, köztük Penyigét is.

A 1996. évi LIII. törvény értelmében a település közigazgatási területén található penyigei-Gőgő-Szenke elnevezésű törvény ereje által védett láp található. A Hortobágyi Nemzeti Park adatközlése alapján továbbá Penyige közigazgatási területe Érzékeny Természeti Területnek minősül, a **Szatmár-Bereg régió** részét képezi. A település külterületét **Magas Természeti Értékű Terület (MTÉT)** érinti. Penyige közigazgatási területét a Natura 2000-es területek közül az **Eret-hegy kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUHN20051)**, a **Gőgő-Szenke különleges természetmegőrzési terület (HUHN2016)** és a **Szatmár-Bereg különleges madárvédelmi terület (HUHN 10001)** érinti. Penyige település közigazgatási területén a Nemzeti Ökológiai Hálózat **magterület, ökológiai folyosó és puffer terület övezetei** találhatóak meg. Továbbá Penyige település területe **Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek** övezetével van átfedésben.

Penyige közigazgatási területén számos **védett vagy fokozottan védett faj** fordulnak elő: nagy lilik (*Anser albifrons*), haris (*Crex crex*), kuvik (*Athene noctua*), barna gyapjasszövő (*Eriogaster lanestris*), kékes rétihéja (*Circus cyaneus*), karvalyposzáta (*Curruca nisoria*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*), zöld küllő (*Picus viridis*), egerészölyv (*Buteo buteo*), vetési varjú (*Corvus frugilegus*), kis őrgébics (*Lanius minor*), fűj (*Coturnix coturnix*), szirti sas (*Aquila chrysaetos*), európai szalakóta (*Coracias garrulus*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), héja (*Accipiter gentilis*), nyuszt (*Martes martes*), nagy kócsag (*Egretta alba*), nagy rókalepke (*Nymphalis polychloros*), töviszúró gébics (*Lanius collurio*), gyöngybagoly (*Tyto alba*), sápadt szemeslepke (*Lopinga achine*), bíbic (*Vanellus vanellus*), Délvidéki poszméh (*Bombus argillaceus*), nagy őrgébics (*Lanius excubitor*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), búbos banka (*Upupa epops*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), nagy szikibagoly (*Gortyna borellii lunata*), réti őszirózsa (*Aster sedifolius*), kocsord (*Peucedanum* spp.), kacstalan lednek (*Lathyrus nissolia*), sziki kocsord vagy orvosi kocsord (*Peucedanum officinale*), őszi kikerics (*Colchicum autumnale*), kenyérbélcickafark (*Achillea ptarmica*).

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK PENYIGÉN

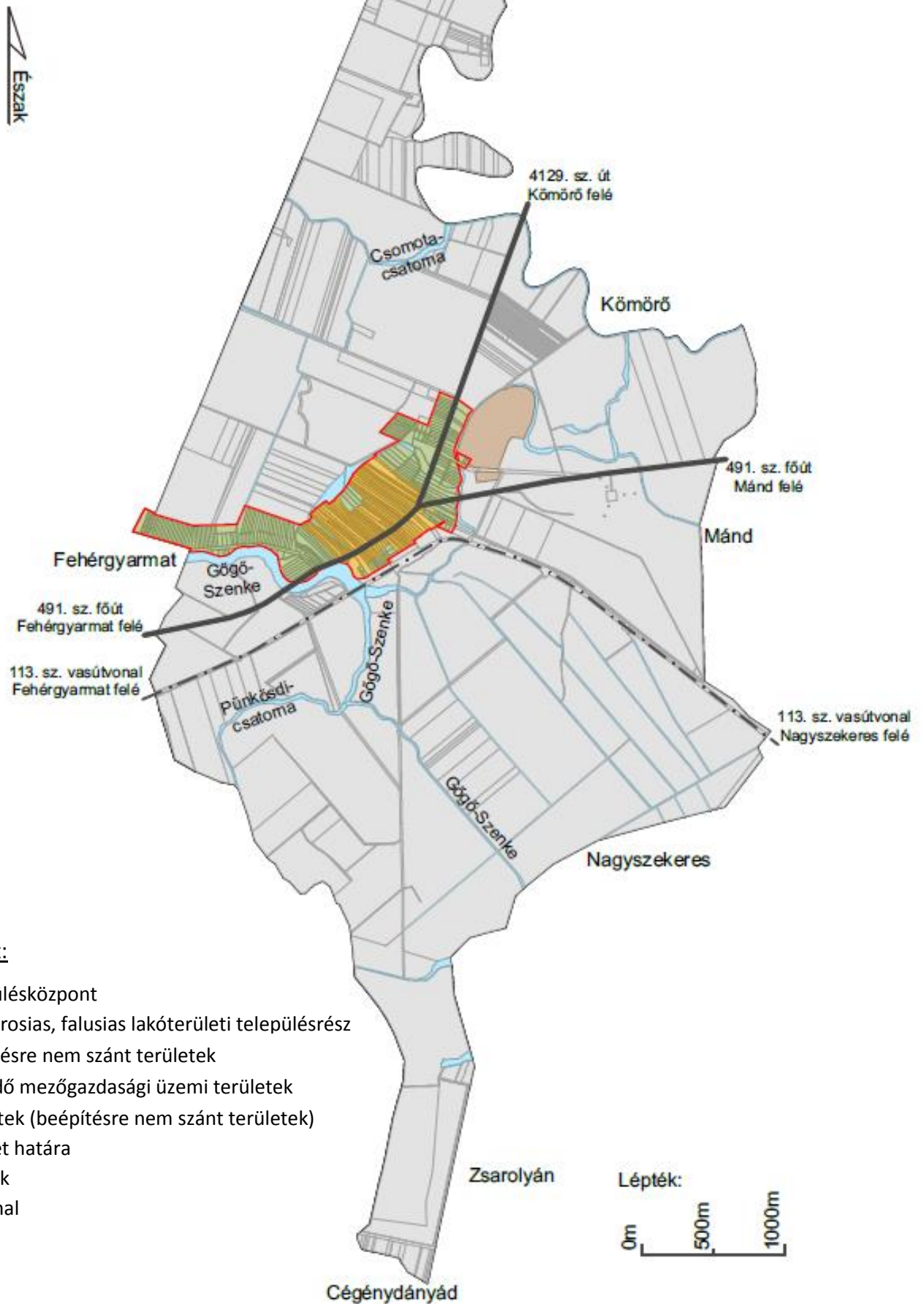
eltérő karakterű területek lehatárolása, a településképi, arculati jellemzők és a településkarakter bemutatásával

A Szenke partján fekvő település eredetileg egyutcás volt. Az 1970-es árvíz után a község teljesen átépült és megszűnt egyutcás jellege. Penyige településképi arculatának vizsgálatakor három eltérő karakterű településrészt határoztunk meg. A település belterületén két eltérő karakterű településrész található: a településközpont és a kertvárosias, illetve falusias jellegű lakóterületi településrész. A harmadik kategóriába a beépítésre nem szánt területek kerültek, a beékelődő mezőgazdasági üzemi területekkel.

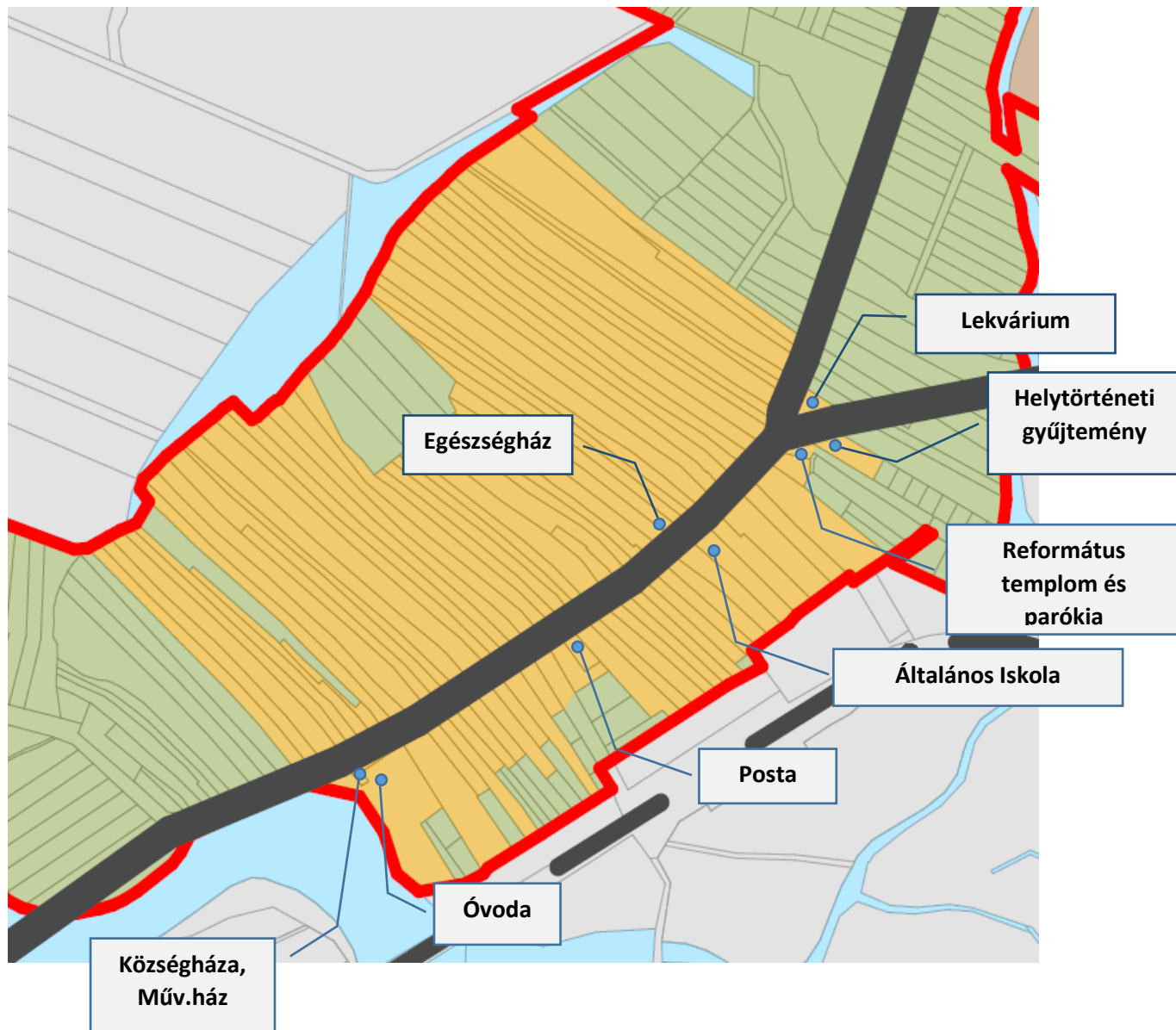

PENYIGE

A TELEPÜLÉSKÖZPONT MEGHATÁROZÓ ÉPÜLETEI

TELEPÜLÉSKÖZPONT

Penyigén a település központját a Községháza épületegyüttese és a Lekvárium épülete között jelöltük ki. A település közigazgatási központjai az út mentén helyezkednek el elsősorban. A központban található középületek a következők: Községháza, Művelődési Központ, Posta, Bárdos Lajos Általános Művelődési Központ, Könyvtár és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény Tagintézménye, Eszterlánc Óvoda, Egészségügyi Komplexum, Posta, Lekvárium, Helytörténeti gyűjtemény. A településközpont a település meghatározó területének minősül.

Községháza és Művelődési ház

Általános Iskola

Óvoda

Egészségház

Posta

KERTVÁROSIAS, FALUSIAS LAKÓTERÜLETI TELEPÜLÉSRÉSZ

A település a Gőgő-Szenke partján helyezkedik el, un. zsinórtelepülés, ennek megfelelően a lakóterületek az út mentén alapultak ki. A Kossuth utca középső részén kijelölt településközpontot körülveszik a lakóterületek. Penyigén a lakóépület állomány nagyon vegyes. A 70'-es 80'-as évekre jellemző sáttortetős kockaházak mellett a tornácos lakóházak is szép számban előfordulnak, többnyire jó állapotúak. A lakóépületek alapvetően földszintesek, néhány földszint+emeletes családi ház is található a településen. Az épületek jellemzően a telek oldalhatárán állnak. A telkek alakja alapvetően hosszúkás, szalagszerű. A hosszúra nyúlt telkek végét is hasznosítják, művelik, a lakóépület mögött általában melléképületek sora található az oldalhatáron, a csűrök és egyéb gazdasági épületek a telekhatárra merőlegesen tájolva is előfordulnak. A kertvárosias, falusias lakóterületi településrész a település egyéb területének minősül.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK A BEÉKELŐDŐ MEZŐGAZDASÁGI ÜZEMI TERÜLETEKKEL

A település közigazgatási területe építési szempontból két részre tagolódik, beépítésre szánt területekre és beépítésre nem szánt területekre. A település közigazgatási területének beépítésre nem szánt területei közé tartoznak a közlekedési-, közmű elhelyezési területek, a zöldterületek (közparkok), erdőterületek (védelmi erdők, gazdasági erdők, egészségügyi, szociális, turisztikai erdők), mezőgazdasági területek, (kertés mezőgazdasági területek, általános mezőgazdasági területek), és a vízgazdálkodással összefüggő területek. A beépítésre nem szánt területeken kialakult tájhasználat szervesen kapcsolódik a település történetéhez, közrejátszik a helyiek identitásának kialakulásában és erősítésében.

Penyige összterületének mindössze 5,75%-a tartozik belterületbe, 94,25%-a külterület. A művelési ágak közül a szántóterületek aránya kiemelkedő, több mint 50%- a település összterületének, ezt követi a legelő és az erdő művelési ág, a gyümölcsös részaránya 2-3 % körül van.

A település címerében megjelenő emberalak kezeiben elhelyezett sarló és búzalkalászok is arra utalnak, hogy Penyige község lakosainak életében mindig is nagy szerepet játszott a mezőgazdaság.

A település meghatározó eleme a Gőgő-Szenke patak, ami itt szélesedik ki és duzzad tóvá. A település beépítésre nem szánt területeinek egy része valamilyen fokú természetvédelem alatt áll. Elsősorban a vízfolyás közeli területek és a település keleti részén található erdős területek, amik kiemelt jelentőséggel bírnak. A beépítésre nem szánt területek a beékelődő mezőgazdasági üzemi területekkel a település egyéb területeinek minősülnek.

AJÁNLÁSOK- TELEPÜLÉSKÖZPONT

a településképi minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

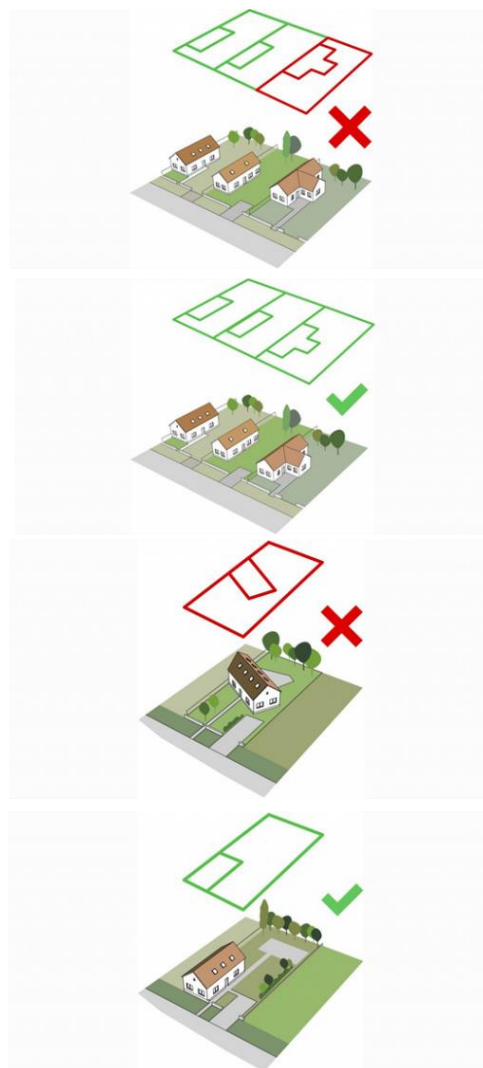
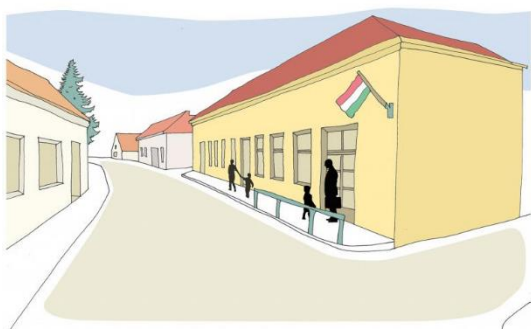
TELEPÍTÉS

A településközpontban a családi házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára többségében merőleges rendszerű, de előfordulnak az úttal párhuzamos telepítésű házak is.

A nem utcára merőlegesen telepített, indokolatlanul, nagy mértékben hátrahúzott családi ház építése nem javasolt. A családi házak a telkek oldalhatárán állnak, a ház mögött növényzettel határolva kialakítható a védett kert.

Ajánlás:

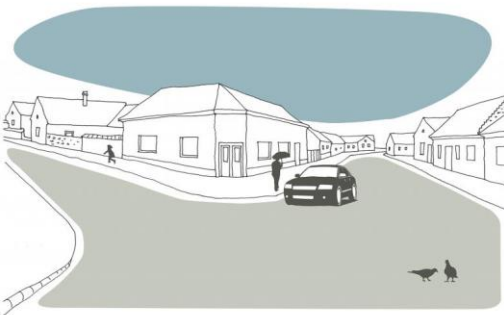
A településrész képébe leginkább a meglévővel azonos telepítés illeszkedik, mind az előkert, mind az oldalkert tekintetében, ennek megfelelően kell bővítést, új építést tervezni.

TEREPALAKÍTÁS

Penyige településközpontjában a terepadottságok nem indokolják a terepalakítást.

MAGASSÁG

Penyige településközpontjában egyforma magasságú lakóépületek találhatóak. Többnyire a középületek azok, amelyek magasabbak az átlagnál.

Ajánlás:

Törekedni kell arra, hogy a meglévő épületek közé épülő új házak hasonló magassággal épüljenek, mint a környezetükben levők. A kialakult legnagyobb épületmagasságot meghaladó méretek nem ajánlatosak. A túl magas házak nem illeszkednek Penyige településközpontjának utcaképebe. Azonban a fél szint eltérés nem zavaró. Kivételesen akár max. egy teljes szint eltérés is biztosíthat illeszkedő utcaképet, de ehhez megfelelő építészeti eszközök (tömeg lépcsőzés, kis magasságú tető vagy eresz) is szükségesek.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Ajánlás:

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetük. A túl magas, illetve túl alacsony tetőhajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek Penyige településközpontjának utcaképebe.

Kivételt képezhet kellő széles telkeken, modern épülettömeg esetén az ahhoz igazodó aszimmetrikus, vagy akár részben lapos tető, mely az utcaképben nem próbál hivatkozni. Oromfalas kontyolt és sátoztetős házak egymás mellettsége heterogén utcaképet eredményez. Ekkor a közel azonos tetőhajlásszög lehet rendező elv.

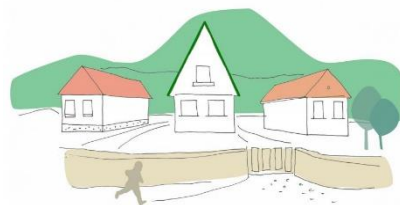
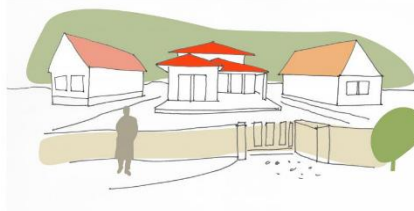
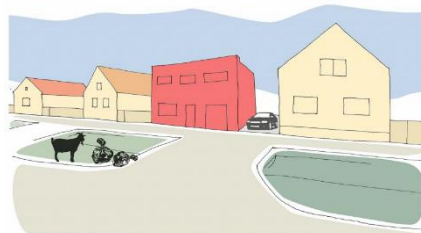
TETŐFORMA

Ajánlás:

Az építésnél a házaknak az utcában jellemző tetőforma figyelembe vételével kell illeszkedni.

Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú.

Amennyiben az építési telek körül sátoztetős épületek állnak, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló tömegű és tetőformájú.

SZÍNEK

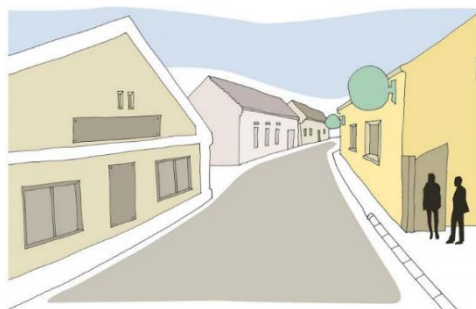
Penyige településközpontjának színvilága viszonylag egységes, megfigyelhető egy visszafogott anyag- és színhasználat.

Ajánlás:

Penyige központjában a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemezfedés és burkolat.

Tetőfedő anyagként a helyben használatos, hagyományos anyagok és színek javasoltak.

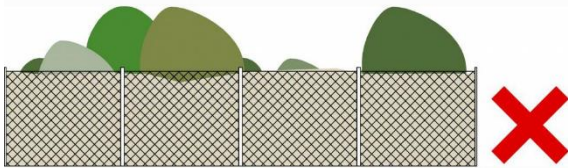

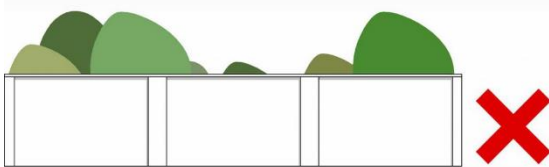
KERÍTÉSEK

Ajánlások:

Penyige településközpontjában az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások kerülendőek.

Áttört kerítések nádszövettel és egyéb módon való zárása nem megfelelő.

A tömör, falszerű, áttörésmentes kerítések nem elfogadhatóak.

Javasolt megoldás: természetes határ, kerítés kialakítása növényzetből.

Javasolt megoldás: teljesen áttört, drótfonatos kerítés

Javasolt megoldás: Oszlopos kerítés 1/3 lábazat és 2/3 áttört résszel.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

Penyige településközpontjában jellemzőek a hagyományos oldaltornácos ház.

A modern építészetben újra értelmezett tornác a lakóépületek mellett akár középületeinknél is megjelenhet. Ez továbbra is véd az esőtől, a hőtől, árnyékol és az akadálymentesítésben is fontos szerepe lehet. Ez alatt ugyanis fedetten lehet kialakítani az akadálymentes megközelítést biztosító rámpát, erre is találunk példát a településközpontban, például az iskola bejáratánál.

Ajánlás:

Új tornác építésekor ügyeljünk arra, hogy a tornác kialakítása illeszkedjen az épület többi részéhez színében és anyaghasználatában egyaránt. A tornác és az erkély kialakítása meghatározza az épület arculatát, ezáltal hatással van az utca képére is, kialakításuk legyen harmonikus.

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, milyen módon tesszük ezt.

A hagyományos nyíláskialakítás a településközpontban a lakóházak esetében általában kétszárnyú, jellegzetesen két vagy háromosztatú, az utcai homlokzaton szimmetrikus megjelenéssel.

A középületeken a funkcióhoz igazodó méretű és formájú ablakokat találhatunk. Középületeken jellemzőek a hosszú, sűrű kiosztású, keskeny ablakok, illetve a nagy üvegfelületek alkalmazása is kedvelt eleme a modern építészetnek.

Ajánlás:

Az ablakok keretezése mindig is hangsúlyos eleme volt a homlokzatoknak. Ügyeljünk itt is a színek harmonizálására, válasszunk megfelelő árnyékolót, redőnyt.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Egy épület homlokzatának a kialakítása az építető felelőssége. A kialakítás módja, a választott szín és anyaghasználat mind befolyásolják és meghatározzák a kialakult vagy kialakulóban lévő utca képét. Penyigén számos sikeresen felújított régi épületet találni, mint például a Lekvárium épülete, melyek őrzik a Szatmári vidék hagyományos építészetének motívumait.

Ajánlás:

Igyekezzünk a homlokzatot úgy megtervezni, hogy a választott színek és anyagok harmonizáljanak egymással, ugyanakkor az épület a környezetével is összhangban legyen, így egy egységes arculat hozható létre, melyre büszkék lehetünk.

RÉSZLETEK

Ajánlás:

Az épület utcaképi harmóniájának biztosítását az épület egyes részleteinek kidolgozása is elősegítheti. Ezért az épület ornamentika, a homlokzati hirdetőfelület, egyéb műtárgy kialakítása, helye illeszkedjen az épület egészéhez.

Műszaki berendezések, táblák elhelyezése

Az épületeken megjelenő műszaki berendezések (parabola antenna, légkondicionáló berendezések, napelemek, napkollektorok stb.), reklámtáblák nagyban befolyásolják az utca képét, ezért nem mindegy hova és milyen minőségben kerülnek elhelyezésre.

Ajánlás:

A műszaki berendezések utcafronton, illetve homlokzaton való elhelyezését kerülni kell, helyette válasszunk nem frekvenciált helyet, ahol kevésbé zavaró a látványuk. Légkondicionáló, parabola antenna elhelyezésére például alkalmas lehet az erkély, loggia vagy az épület hátsó, oldalsó fala.

Az alternatív energiaforrások használata háztartásunkban pozitív és támogatandó. Ügyeljünk arra, hogy a napelemek lehetőleg egységes felületet képezzenek, ne foltszerűen telepítsük őket. A napelemek tartószerkezetét lehetőség szerint a tetőcserép színével harmonizálva valósítsuk meg.

Sajátos építményfajták, vonalas létesítmények (közlekedési, hírközlési, közmű- és energiaellátási, vízellátási és vízgazdálkodási létesítmények) elhelyezésékor javasoljuk az erre vonatkozó jogszabályok betartásán túl az illeszkedés elvét szem előtt tartani. Lehetőség szerint a közműveket a föld alatt vezessük be az épületbe, ha szükséges az épület oldalfalán vezessük a kábeleket, csöveket, ahol kevésbé zavarják a látványt.

Reklámtáblák, cégérek, hirdetőfelületek elhelyezésekor vegyük figyelembe az épület stílusát, korát, ahhoz színben, anyagban harmonizálva illeszkedjünk. Javasolt az épület homlokzatának védelme érdekében az épület falához rögzített konzolos táblák vagy az épület elé kihelyezett álló táblák alkalmazása.

A tornácot kísérő eresztől alatti díszítőlécek igazán karakteressé teszik az épületet.

KERÍTÉSEK

A kerítés egyszerre teremt kapcsolatot a közterülettel, és ugyanakkor elválasztja azt az ingatlantól. Minden településen vannak olyan jellegzetes helyi anyagok, formák, melyek visszatérő motívumként jelennek meg.

Ajánlás:

A kerítés kialakításánál az épület anyaghasználatát, színezését vegyük figyelembe. A kapu, a belépés helye lehet hangsúlyos, de nem hivalkodó. Az áttört kerítés hagyja látni az épületet, a kertet, így az utcakép látványa jobban érvényesül.

KERTEK

A kert az épített környezet része, közvetlen életterünk szabadterre kiterjesztett közege, amely akkor tölti be szerepét, ha harmonikus egységet képez az épülettel, amelyhez kapcsolódik. Törekedjünk arra a kertalakítás során, hogy az épület és a kert stílusa, hangulata harmóniában legyen egymással.

A szemlélő számára telkünk láthatóbb része az elő-, illetve oldalkert lehet, amely nem csak védelmi, hanem díszítő szerepet is ellát. Díszes, gondozott előkertünkben nem csak saját magunk, hanem az arra tévedők is gyönyörködhetnek; jó benyomást kelthetünk, és nem utolsósorban hozzájárulunk utcánk, településünk szép arculatához.

Ajánlás:

Érdemes olyan növényfajokat választani, amelynek nem csak a virágai, a levelei és a termésük is díszítő értékkel rendelkezik, így az év minden szakában lesz miben gyönyörködni.

Lehetőség szerint a helyi természeti adottságokhoz és a meglévő környezethez illeszkedő fajokat válasszunk.

Az előkertbe mutatós, gazdag színvilágú növényeket ültessünk. A fák közül leginkább a közepes méretű, laza ágállású fajokat válasszuk. Bizonyos mértékben használhatunk örökzöldeket is, de kerüljük a magasra növekvő fajokat, melyek kitakarják a házat és télen nem engedik be a napfényt.

Az alacsony örökzöld növényekből kialakított sövények viszont összekapcsolhatják az épületet az utcával vagy akár térhatároló fal is kialakítható belőlük. Ilyen sövény kialakítható például puszpángból (*Buxus sempervirens*) vagy japán kecskerágóból, illetve ennek fajtáiból (*Euonymus japonicus*).

A kert és az épület harmóniája ugyanolyan fontos, mint a kerítés és az épületé. A növényzet ne takarja el túlzottan az utcaképből megjelenő épületet, hagyjuk látszani a kertet. A kerti bútorok, építmények épülettel azonos anyaghasználata, színezése, a burkolatok anyagválasztása rendezett képet mutat, összhangot teremt kertünkben.

UTCÁK

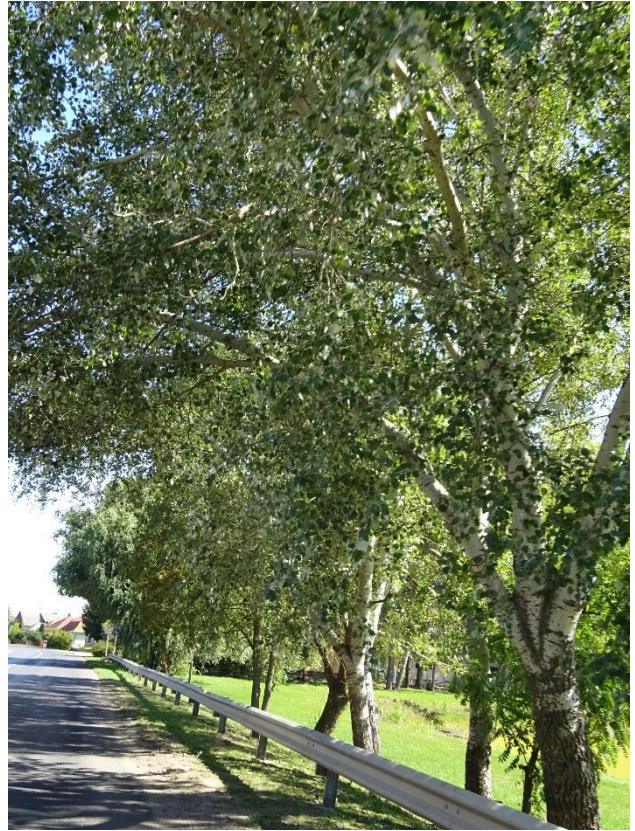
közterületek településképi útmutatója

A települések úthálózatának kialakulása általában visszavezethető a tájalakulás történetére. Az egykori természeti adottságok meghatározták a letelepedés helyét, a kialakult lakóhelyeket pedig közlekedésre alkalmas utakkal kötötték össze. Penyige lakóterületei a Gőgő-Szenke- folyó mentén alakultak ki.

Egy település arculatához az utak, utcák állapota, megjelenése nagyban hozzájárul. Az út, amin keresztül a településre érkezünk meghatározza a településről alkotott véleményünket, ezért különösen fontos, hogy az utak mindig karban legyenek tartva, az út menti növényzet ápolva legyen rendszeresen.

A főút mentén mindkét oldalt vízvezető árok található, a házak sora előtt pedig járda fut végig, így a gyalogos forgalom megoldott. Az út mentén egységes fásítás nem jellemző, eltekintve a folyó menti útszakaszon lévő nyárfák és nyírfák sorától, ki-ki a maga portája előtt ültet növényeket. A megjelenő szakaszos fásításra előszeretettel használnak gyümölcsfákat a településen.

A település utcái vezetnek a tekintetet, felfűzik a települést alkotó elemeket, ezért harmonikus, egységes kialakításuk fontos. Külön figyelmet kell fordítani az infrastruktúra hálózat elemeinek kiépítésére, nyomvonalvezetésre, felszíni és felszín alatti elemeinek utcaképbe illesztésére is.

A fasorok kiemelik a település fő útvonalait, vezetik a tekintetet, és nem utolsó sorban zöldfelületet képeznek, melynek számos környezetjavító hatása van, mint például a zaj és egyéb légszennyező anyagok, a por szűrése és a mikroklima javítása.

Ajánlások:

A fajok kiválasztásánál sok szempontot kell figyelembe venni, de a két fő szempont a tűrőképesség és a jó regenerálódó képesség legyen, hiszen a városi közegben élő növények között a fasorokat éri a legtöbb és a legerősebb károsító hatás (sózás, kipufogógázok, taposás, a talaj szárazsága és levegőtlenesség stb.).

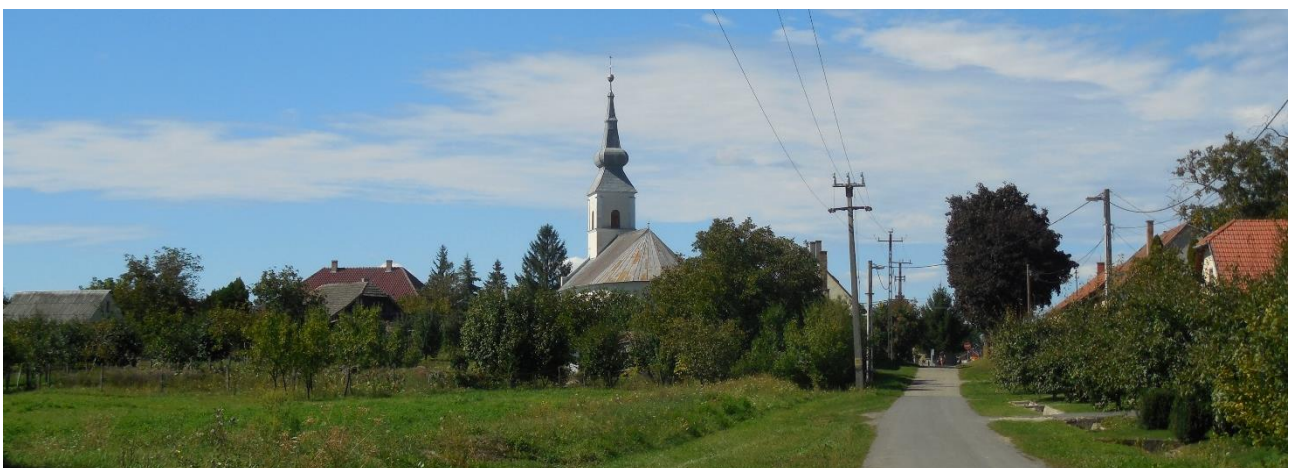
További fontos szempont lehet a fajok kiválasztásánál a várható magassága, ami azért fontos, mert az ágakat később lehet, hogy vissza kell vágni, ha azok a felsővezetékbe érnek és előnytelenül fognak mutatni a vízszintesen lenyesett lombkoronájú fák.

Ajánlott olyan fajfajtát választani, melyek kevesebb idő és energiáfordítást igényelnek a fenntartás során. Kerüljük a könnyen töredező fajfajokat, mint a fűz és a nyárfa fajok, és azokat is, amelyek virágukkal, termésükkel szemetelnek (pl. japánakác, szivarfa). Manapság egyre gyakoribb népegészségügyi probléma a lakosság körében az évente akár többször is jelentkező szénanátha, ezt a szempontot is vegyük figyelembe a fajok kiválasztásánál, ne ültessünk pollenallergiát okozó fajfajokat (nyír, nyár, hársfa fajok) sűrűn lakott területekre.

Kerüljük az invazív fajfajokat (nyugati ostorfa, amerikai kőris), ültessünk helyettük a már beállt zöldfelületekbe illő, a helyi környezeti adottságokhoz könnyen alkalmazkodó fajfajokat. Utcafásításra ajánlott fajfajok például a korai juhar és különböző fajtái (Acer platanoides 'Globosa' és 'Crimson King') gömbkőris (Fraxinus ornus 'Mecsek'), kínai díszkörte (Pyrus calleryana 'Chanticleer'), csörgőfa (Koelreuteria paniculata).

A burkolt járdák esetében válasszunk tartós, könnyen tisztítható anyagokat, színválasztásnál a semleges, környezettel harmonizáló árnyalatokat részesítsük előnyben. A lakóházak előtt kialakított kertek is jelentős szerepet játszanak az utcakép formálásában, továbbá összekapcsolják a közterületeket a magántelkekkel. Penyigén is előszeretettel alakítanak ki ilyen előkerteket a lakosok, melyet nagy gonddal ápolnak. Ezeknek az átmeneti zöldfelületeknek a tervezésekor vegyük figyelembe a kialakult környezethez való illeszkedés szabályait. Kerüljük a túl sűrű, túl nagy felületet kitakaró növényesáv kialakítását, különös tekintettel az utcák kereszteződésében és a gyalogos átkelők környezetében, ahol az utak beláthatósága az elsődleges.

KÖZTEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK

közterületek településképi útmutatója:

A közösségi szabadterek azok a találkozási pontok, ahol a településhez, településrészhez és a helyi közösséghez tartozásunkat a természethez kapcsolódva, szabadabban élhetjük meg. Mivel rendszerint hosszabban tartózkodunk ezeken a helyeken, megjelenésük különösen fontos. Rendszerint ezért a teresedések összetett tervezését szakemberek csoportja végzi.

Penyigén nem igazán beszélhetünk központi főtérrel, mivel egységes településközpontja nincs a településnek. A Községháza és a Művelődési Központ előtt alakult ki egyfajta tér, melyet próbáltak a helyi identitásnak megfelelően kialakítani. A terület térkövel burkolt, különféle utcabútorokkal gazdagon felszerelt (padok, szemetesek, biciklitároló), melyek harmonizálnak egymással, a világítást hangulatos kandelláberek biztosítják. A növényzet enyhén alulreprezentált, de vannak fiatal fák, virágágyások és virágládák, melyek oldják a homogén burkolt felületet.

Ajánlás:

A teresedések kialakításakor fontos felmérni a használók várható szokásait, a használók számát, a használat időszakait, jellegét. A megfelelő mennyiségű és minőségű teret szükséges biztosítani a tevékenységhez és a közlekedéshez. A növényfajok megválasztása és ültetése során azok térigényét is figyelembe kell venni, számolva növekedésükkel, egymásra árnyékolásukkal.

Az utcabútorok tervezésekor előnyös az időjárásnak ellenálló anyag választása, mely nem igényel sok karbantartást a későbbiekben.

Burkolatok esetén válasszunk könnyen tisztítható, kevésbé elszíneződő fajtákat.

A település második nagyobb teresedése a Református templom melletti kereszteződésben jött létre, itt található a település két meghatározó turisztikai látványossága a Lekvármúzeum/Lekvárium és a Helytörténeti gyűjtemény. Az útkereszteződésben szép virágkiültetés látható.

Közösségi térként fogható fel a temető ravatolozója melletti gyepes terület néhány paddal és virágkiültetésekkel, mely megfelelő hely az emlékezésre és az elmélkedésre egyaránt.

Az iskola mögött található egy gyepes futballpálya, mely alkalmas a gyerekek és felnőttek mozgás iránti igényeit kielégíteni. A pálya körül hangulatos, ligetes fásítás van.

AJÁNLÁSOK- KERTVÁROSIAS, FALUSIAS LAKÓTERÜLETI TELEPÜLÉSRÉSZ

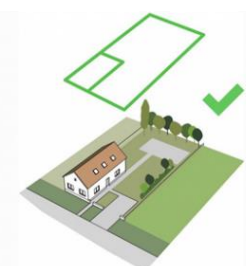
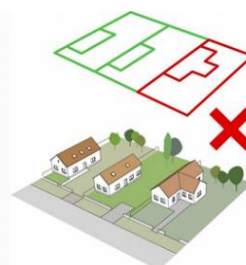
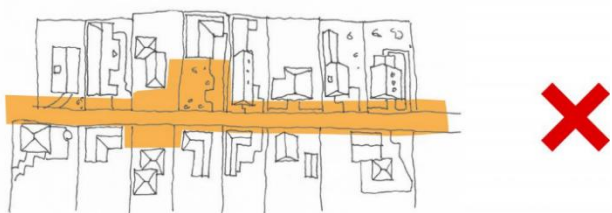
a településképi minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

TELEPÍTÉS

Penyigén a kertvárosias, falusias lakóterületi településrészekben a családi házak telepítése jellemzően oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára többségében merőleges rendszerű. Kivételt képeznek az 1970-80-as évek sátoztetős un. kockaházai. A nem utcára merőlegesen telepített, indokolatlanul, nagymértékben hátrahúzott családi ház építése nem javasolt. A családi házak a telek oldalhatárán állnak, a ház mögött növényzettel határolva kialakítható a védett kert.

Ajánlás:

A településrész képébe leginkább a meglévőkkel azonos telepítés illeszkedik, mind az előkert, mind az oldalkert tekintetében, ennek megfelelően kell bővítést, új építést tervezni.

TEREPALAKÍTÁS

Penyige lakóterületei alapvetően sík felületűek, a terepadottságok nem indokolják a terepalakítást.

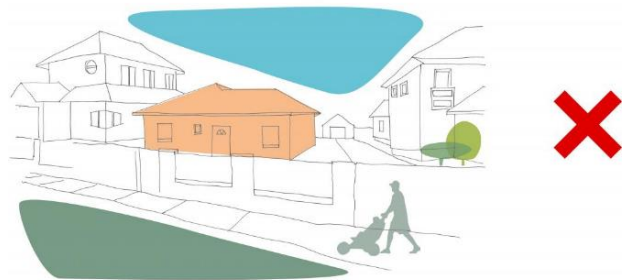
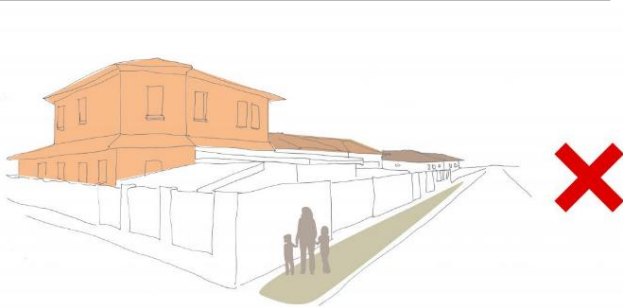

MAGASSÁG

Penyige lakóterületein a családi házak magassága többnyire egységes képet mutat, nincsenek kiugró épületmagasságok.

Ajánlás:

Az új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint a környezetükben lévő épületeknek. A túl magas, illetve túl alacsony házak nem illeszkednek az utcaképbe.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Penyige lakóövezetében a családi házak tetőhajlásszöge változatos.

Ajánlás:

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetükben levőknek. A túl magas, illetve túl alacsony tetőhajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a kialakult utcaképhez.

TETŐFORMA

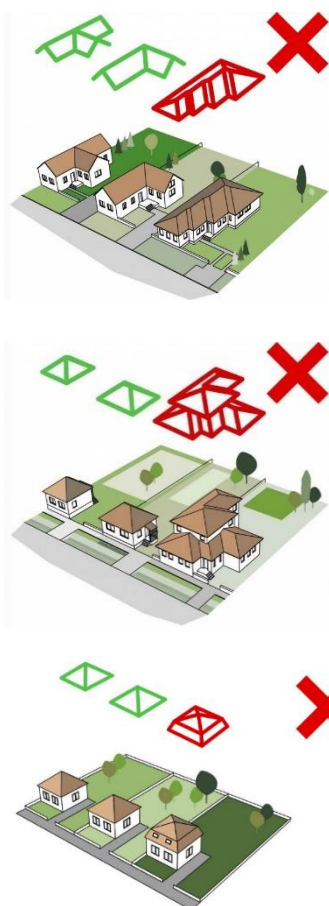
Penyige kertvárosias, falusias lakóterületi településrészén lévő családi házak tetőformája többnyire egyszerű, a szomszédos házak tetőformája általában illeszkedő egymáshoz.

Ajánlás:

Új házak építésénél az utcában jellemző tetőforma figyelembe vételével kell tervezni a tetőt.

Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú.

Amennyiben az építési telek körül sátoztetős épületek állnak, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló tömegű és tetőformájú.

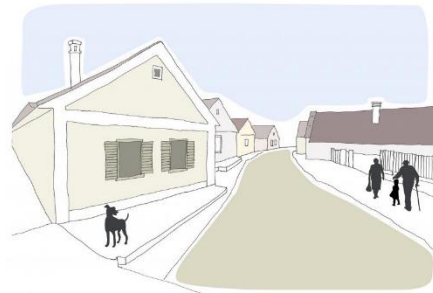
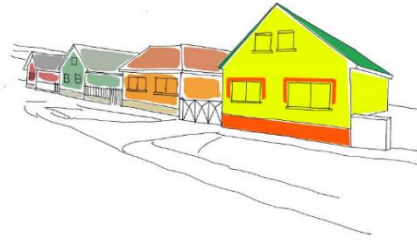

SZÍNEK

Penyige lakóterületi övezetének színvilága változatos. Kevés a kirívó színhasználat.

Ajánlás:

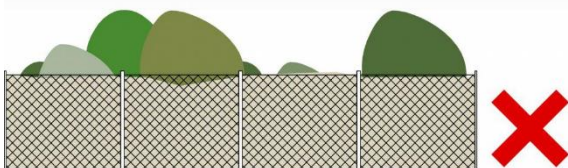
A meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Színválasztásnál használjunk semleges, környezethez illő színeket. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a ríkító színű fémlemezfedés és burkolat. Tetőfedő anyagként ajánlott a helyben használt hagyományos anyagok és színek alkalmazása.

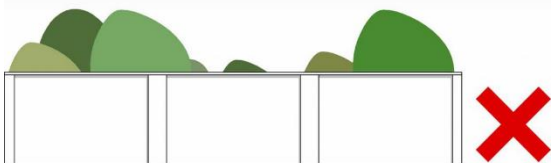
KERÍTÉSEK

Ajánlás:

Penyige kertvárosias, falusias lakóterületi településrészén az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások kerülendők.

Áttört kerítések nádszövettel és egyéb módon való zárása nem megfelelő.

A tömör, falszerű, áttörésmentes kerítések nem elfogadhatóak.

Javasolt megoldás: természetes határ, kerítés kialakítása növényzetből.

Javasolt megoldás: teljesen áttört, drótfonatos kerítés

Javasolt megoldás: Oszlopos kerítés 1/3 lábazat és 2/3 áttört résszel.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A tornác a népi építészet egyik jellegzetes eleme. Az Alföld némely vidékén, pl. a tanyákon a szegénység jele volt a tornác hiánya. Penyigén szép számban találunk tornácos házakat, a faoszlopokkal és a kőoszlopokkal alátámasztott tornác is jellemző. Sok helyen felfuttattják a növényeket a tornác oszlopaira, ezzel egy bensőséges teret létrehozva.

A fedett tornác egy olyan tér, mely lehetőséget nyújt arra, hogy a szabadban legyünk, mégis az épület oltalmát élvezzük. A tornác a közösségi élet színtere lehet, ahol az emberek összegyűlnek, beszélgetnek, miközben élvezhetik a kert látványát.

Az erkély hasonlóan a tornáchoz, lehetőséget nyújt arra, hogy élvezzük a természet közelségét és a szobából kilépve közvetlen kapcsolatba kerülhessünk a környezetünkkel. Az erkély akár pótolhatja is a kertet, ahol annak kialakítására nincs lehetőség. Az erkélyt különböző cserepes növényekkel, kerti bútorokkal tehetjük még otthonosabbá.

Ajánlás:

Új tornác építéskor ügyeljünk arra, hogy a tornác kialakítása illeszkedjen az épület többi részéhez színében és anyaghasználatában egyaránt. Ezek az elvek különösen fontosak azok számára, akik utólagosan döntenek úgy, hogy hozzáépítenek egy tornácot az épülethez. A tornác és az erkély kialakítása meghatározza az épület arculatát, ezáltal hatással van az utca képére is, kialakításuk legyen harmonikus.

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épülettömeeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, milyen módon tesszük ezt.

Ajánlás:

Új épületek építése esetén tetszőleges anyagú, de fa mintázatú, matt üvegezésű osztott ablakok beépítése javasolt.

Utcai homlokzaton érdemes spalettát vagy zsalugátert kialakítani. Redőnyszekrényt beépített, rejtett formában alkalmazhatunk, különösen ügyelve a nyílászáróval való színbeli egyezésre.

A nyílászárók színe harmonizáljon az épület homlokzatán használt színekkel. Kerüljük a túl élénk, rikító színeket.

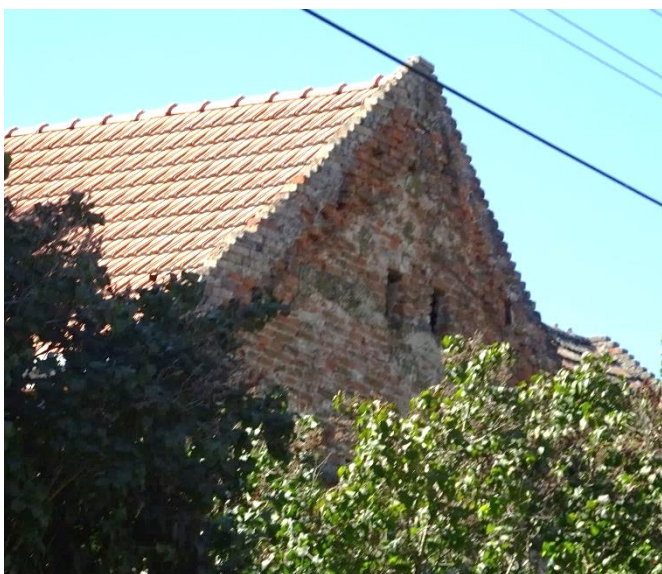

Egyszerű homlokzat, díszes keretezésű nyílászáróval.

Deszkaborítású homlokzati fal.

Csupaszon hagyott macskalépcsős oromzati fal.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

A homlokzat környezetbe illeszkedő kialakítása, anyaghasználata, az építészeti megoldások összehatása a homlokzat tagolásával, kedvező színvilágával, a nyílászárók rendszerével, osztásrendjével biztosítható úgy, hogy közben az épület funkcionális használatára is tekintettel van.

Penyigén számos sikeresen felújított régi épületet találni, mint például a Lekvárium épülete, melyek őrzik a Szatmári vidék hagyományos építészetét.

Homlokzati vakolatdíszítés.

Ajánlás:

A homlokzat kialakítása során törekedjünk a természetes anyagok választására, a terméskő, téglá, vakolt felületek, faburkolatok alkalmazása javasolt. A tető fedésére választhatunk beton vagy kerámia cserepet egyaránt, itt is ügyeljünk arra, hogy a homlokzati színhez passzoló, természetes árnyalatot keressünk, ugyanez vonatkozik az ereszcatorna színének kiválasztására is.

Régi épületek felújításánál törekedjünk az egyedi, markáns stíluselemeket megőrizni.

RÉSZLETEK

A jól kitalált egyszerű, de igényesen, szépen kivitelezett részletek gazdagítják épületeinket. Egy-egy jól megválasztott anyag vagy burkolat ötletes felhasználása, egy eresz, vagy tetőcsatlakozás, párkány részlet jó minőségben elkészítve díszítőelemként is felfogható. Az apró részletek határozzák meg egy épület végső karakterét, ezért figyeljünk oda a kivitelezés során mit és hogyan akarunk megmutatni egyedi elképzelésinkből a világ számára.

Penyige lakóépületei részletekben gazdagok, mint például ezen a tornácos házon lévő díszes deszkaoromzat.

Ajánlás:

Ügyeljünk arra, hogy az épület jellegének megfelelő részleteket alkalmazzunk. Ne alkalmazzunk tájidegen részleteket, ügyeljünk a mértéktartásra és az illeszkedésre itt is.

Tetőtéri nyílások faragott részletekkel.

Kút és a kemence a diófa árnyékában, igazán autentikus pillanatkép.

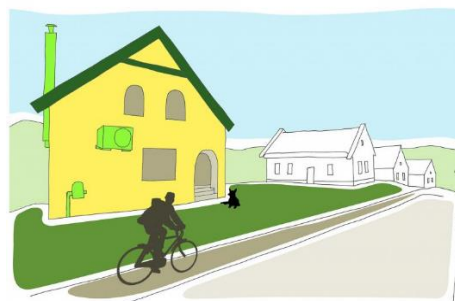
Műszaki berendezések, táblák elhelyezése

Az épületeken megjelenő műszaki berendezések (parabola antenna, légkondicionáló berendezések, napelemek, napkollektorok stb.), reklámtáblák nagyban befolyásolják az utca képét, ezért nem mindegy hova és milyen minőségben kerülnek elhelyezésre.

Ajánlás:

A műszaki berendezések utcafronton, illetve homlokzaton való elhelyezését kerülni kell, helyette válasszunk nem frekvenciált helyet, ahol kevésbé zavaró a látványuk. Légkondicionáló, parabola antenna elhelyezésére például alkalmas lehet az erkély, loggia vagy az épület hátsó, oldalsó fala.

Az alternatív energiaforrások használata háztartásunkban pozitív és támogatandó. Ügyeljünk arra, hogy a napelemek lehetőleg egységes felületet képezzenek, ne foltszerűen telepítsük őket. A napelemek tartószerkezetét lehetőség szerint a tetőcserép színével harmonizálva valósítsuk meg. Sajátos építményfajták, vonalas létesítmények (közlekedési, hírközlési, közmű- és energiaellátási, vízellátási és vízgazdálkodási létesítmények) elhelyezésékor javasoljuk az erre vonatkozó jogszabályok betartásán túl az illeszkedés elvét szem előtt tartani. Lehetőség szerint a közműveket a föld alatt vezessük be az épületbe, ha szükséges az épület oldalfalán vezessük a kábeleket, csöveket, ahol kevésbé zavarják a látványt. Reklámtáblák, cégérek, hirdetőfelületek elhelyezésékor vegyük figyelembe az épület stílusát, korát, ahhoz színben, anyagban harmonizálva illeszkedjünk. Javasolt az épület homlokzatának védelme érdekében az épület falához rögzített konzolos táblák vagy az épület elé kihelyezett álló táblák alkalmazása.

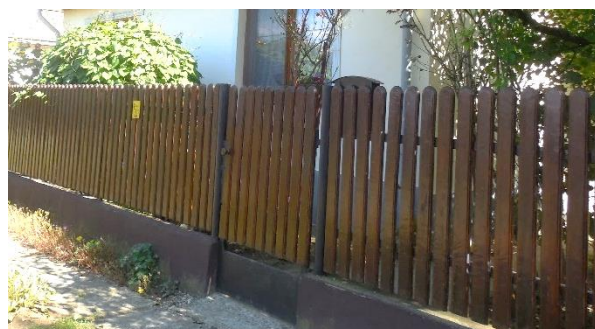
Műszaki berendezések (parabola antenna, klíma kültéri egység) megfelelő elhelyezésére szolgáló példák a településen. A berendezések viszonylag rejtve maradnak, az épület hátsó, illetve oldalfalán, így nem zavarják az utca képét.

KERÍTÉSEK

A kerítés része otthonunknak, ezt látjuk meg először, ha hazaérkezünk, ez fogadja a látogatókat, ez az első olyan épített elem, ami alapján véleményt formálunk, ezért fontos, hogy ne hanyagoljuk el a kerítés megtervezését.

Penyige kertvárosias, falusias lakóterületi részein változatos anyagokból készült kerítésekkel találkozunk.

Előfordulnak az egyszerű betonoszlopos, a fémlemezről készült kerítések, ezek kombinációi és a betonlábazatú fa lécbetűtes kerítések is. A településen gyakori a fából készült tulipánmintával díszített deszkakerítés, de előfordulnak kovácsolt vasból készült kerítések is.

Ajánlás:

A kerítés kialakításakor használjunk az épületen is megjelenő anyagokat, színeket, így megteremthetjük a kapcsolatot közöttük harmóniát hozva létre.

A kertkapu kialakításakor alkalmazhatunk hangsúlyosabb elemeket is, de ügyeljünk arra, hogy az ne legyen hivalkodó, ízléstelen.

Ne essünk túlzásokba, ne építsünk a szükségesnél magasabb és vastagabb kerítést. Tartsuk szem előtt, hogy a vagyonvédelem érdekében épített erődítményszerű kerítések nemcsak otthonunkat, értékeinket fedik el, de az esetleges illetéktelen behatolót is elrejtik majd, aki így észrevétlen marad.

KERTEK

Ajánlások:

A kertvárosias, falusias lakóterületi településrészen fontos, hogy az épületek harmonikusan illeszkedjenek a környezetbe. A megfelelő telepítésen és terepalakításon túl ügyeljünk arra, hogy lehetőség szerint megfelelő természetes háttérrel adjunk az épületnek. Így otthonunk olyan lesz, mintha már rég ott állna, emellett a kertben és az épületben tartózkodás is kellemesebbé válik.

Az épületet részlegesen takarjuk növényekkel, amelyek kiemelik annak szépségét, kontrasztosabbá téve az emberi alkotást. Az épület tájba illesztését nagyban segíthetjük a meglévő növényzet megtartásával. A földmunkák során próbáljuk megóvni a területen lévő növényzetet, hiszen egy beállt ökoszisztémával rendelkező kert kialakulásához hosszú éveknek kell eltelnie.

Az épület mellett kertünk megtervezésére is fordítsunk kellő időt és energiát, ha tehetjük kérjünk szakmai segítséget. A kert funkcióit tervezzük az egyes épületrészekhez igazodva, így a kert és az épület egy egységes látványt és életteret fog biztosítani számunkra. A volt zártkerti és majorsági területeken törekedjünk az egykori használat megidézésére. Ha módunkban áll, alakítsunk ki haszonkertet, ahol természetünk zöldséget, gyümölcsöt.

A garázst lehetőleg az épülethez kapcsoljuk, így nem vesszük el a teret a kertünkéből. Burkolatok választásánál keressük a vízáteresztő, könnyen tisztítható fajtákat, használhatunk régi, bontott téglát is a kevésbé intenzív használatú részekben. A régi anyagok újra felhasználása a környezet szempontjából is előnyös. A bontott téglát sokféle módon felhasználhatjuk kertünkben, a járóburkolathoz, lépcsőkhöz, szegélyek, térfalak, virágágyások kialakításához, szalonnasütők köré

Figyeljünk arra, hogy a kertünkben a burkolt és a zöldfelületek aránya egyensúlyban legyen, ne essünk túlzásba, kerüljük a nagy felületek leburkolását, hagyjunk meg inkább nagyobb méretű zöld foltokat, így kertünk pozitív hatásai jobban érvényesülhetnek.

A növények megválasztásánál vegyük figyelembe kertünk mikroklimatikus jellemzőit és próbáljuk úgy összeválogatni kertünk növényfajait, hogy minden évszakban legyen valami díszje kertünknek (virág, termés, lombszín stb.).

Déli kitettséű, napfényes helyre javasoltak a mediterrán térségből származó növények, díszfüvek, fűszernövények és sziklakerti évelők is, mint például a levendula (*Lavandula angustifolia*), zsálya (*Salvia officinalis*), sásliliom (*Hemerocallis*), pompás varjúháj (*Sedum spectabile*), molyhos madárhúr (*Cerastium tomentosum*). Fák, cserjék közül ajánlható erre a fekvésre a kislevelű hárs (*Tilia cordata*) és a som (*Cornus mas*), loncfajok (*Weigela*), orgona fajok és fajták (*Buddleja davidii*, *Syringa vulgaris*), illetve különböző gyümölcsfák.

Az északi, árnyékos oldalra ajánlott fajok: a hortenzia (*Hydrangea macrophylla*), árnyliliom (*Hosta* sp.), puszpáng (*Buxus sempervirens*), magyal (*Ilex sempervirens*), kis vagy télizöld meténg (*Vinca minor*).

UTCÁK, TEREK

közterületek településképi útmutatója

Penyige lakóterületein a hagyományos értelemben vett közparkok nem alakultak ki, a település közterületein nem található egy játszótér sem.

A temető mellett van egy ligetes terület, néhány paddal, illetve a ravatalozó mellett is van egy virágkiültetésekkel díszített parkocská, mely kiválóan alkalmas az emlékezésre, elmélkedésre.

Az utcák fásítására ugyanaz jellemző, mint a település központjában, nincs egységes útszéli fásítás, a lakók egyénileg ültetgetnek a portájuk előtt növényeket.

Ajánlás:

A közterületek tervezésekor igazodjunk a meglévő adottságokhoz, vegyük figyelembe a környezetet, elképzeléseinket azzal harmonizálva valósítsuk meg. A virágos, zöld utcák, ápolott, gondozott parkok nagymértékben hozzájárulnak ahhoz, hogy egy település élhetőbb legyen. Penyige esetében is a cél az, hogy a meglévő zöldfelületeket megfelelő állapotban fenntartsák és emellett újakat hozzanak létre.

A korábban közölt utcákra és terekre vonatkozó ajánlások itt is alkalmazandók.

AJÁNLÁSOK- BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK A BEÉKELŐDŐ MEZŐGAZDASÁGI ÜZEMI TERÜLETEKKEL

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

Általános ajánlások:

Meg kell ismerni és be kell tartani a település területét érintő Tájvédelmi Körzetre, Érzékeny Természeti Területekre, Magas Természeti Értékű Területekerekre, Natura 2000 területekre, Nemzeti Ökológiai Hálózat elemeire vonatkozó kezelési terveket, ajánlásokat, továbbá a Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területekre vonatkozó szakmai előírásokat. A mocsár, nádas, sziklás terület természetközeli területnek minősül, az erre vonatkozó 253/1997. Korm. rendelet 30/A § (2) bekezdés értelmében természetközeli területeken épületet nem lehet elhelyezni. Valamennyi alkalmazott eszközzel törekedni kell a tájkarakter megőrzésére, a növény-, és állatvilág indokolt védelmére, zavarásának, megváltoztatásának elkerülésére.

Penyige jelentős nagyságú külterületi termőföldjei hagyományosan szántóterületként, gyümölcsösként hasznosítottak.
Erre vonatkozóan a következő ajánlások érvényesek:

A talaj, mint a növényzet egyik alapvető élettere, a legfontosabb természeti erőforrások közé tartozik, melynek védelme különösen fontos Magyarországon, mivel az ország területének kb. 50%-án szántóföldi művelés folyik. A mezőgazdasági művelés alatt álló területeken az intenzív talajművelés igen súlyos talajerózióhoz, talajtömörödéshez, a biodiverzitás csökkenéséhez, valamint a bemosódott növényvédőszer által a felszíni, felszín alatti vizek szennyeződéséhez vezethet.

- Olyan talajkímélő művelési módokat kell alkalmazni, amelyek a talaj erózió és defláció elleni védelmét, a talajszerkezet és -nedvesség megőrzését, a talaj szervesanyag tartalmának növelését, a talajélet védelmét célozzák meg. A talajerózió és a különböző művelési rendszerek összefüggéseit vizsgáló kutatási eredmények alapján elmondható, hogy a kímélő művelés világszerte hozzájárult a talajerózió csökkenéséhez.
- A természetközeli élőhelyek szomszédságában a természetvédelmi érdekeket szem előtt tartó hagyományos művelési módok, gazdálkodási formák részesítendőek előnyben. A mezőgazdasági szennyező források mennyiségét csökkentve hozzájárulhatunk a természetközeli élőhelyek megóvásához.
- A helyi tájhasználatra jellemző művelési ágak megtartására és fejlesztésére, a hagyományos tájszerkezet megőrzésére, illetve visszaállítására kell törekedni.
- Általánosságban elmondható, hogy a természeti állapot megőrzésére, illetve javítására kell törekedni.
- Ösztönözni kell a hagyományos növényi kultúrák természetését, valamint a biogazdálkodás megteremtését.
- A defláció és az erózió okozta káros hatások mérsékléséhez, megszüntetéséhez elsődleges a parlagon hagyott, kopár területek felszámolása és a művelésbe való bevonásuk.
- Az idegenhonos invazív növényfajok, mint pl. a selyemkóró, aranyvessző fajok, bálványfa kiszorítják a természetes vegetáció elemeit, veszélyeztetik az őshonos fajok fennmaradását, ezért terjedésüket minél előbb meg kell állítani, állományukat vissza kell szorítani a rendelkezésre álló eszközökkel (kaszálás, vegyszeres kezelés stb.).
- Az állattartó telepek létesítése, korszerűsítése mellett, támogatandó a felhagyott állattartó telepek felújítása és üzembe helyezése.

Telepítés

Penyige külterületén, a lakóterületektől északkeletre egy nagyobb épületegyüttes található, az Erdőhát Mezőgazdasági Zrt. szemes termény szárító üzeme.

Tanyák, majorok építésére vonatkozó ajánlások:

> Tanyák, majorok építésénél biztosítani kell a tájba illesztést megfelelő, lehetőleg pavilonos (nem tömbösített) telepítési koncepcióval, természetes tájba illő anyaghasználattal, egyszerű építészeti tömegformálással, magastetős kialakítással, a területen jellemző természetes anyagú fedési móddal.

> Kerítések szükségessége esetén természetes, lehetőleg faanyagú megoldások a kedvezőek, fonott vagy egyéb természetes anyagú, illetve fa betétmezőkkel.

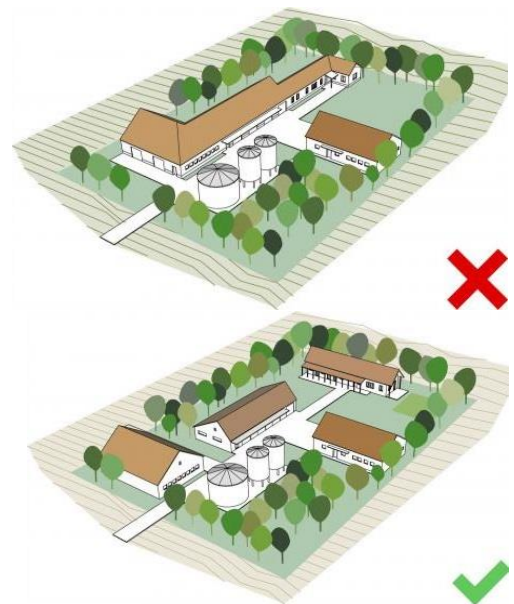
Minden telephelyen szükség van iroda épületrészre, fizikai dolgozókat kiszolgáló szociális helyiségekre, melyek a telephely az épületek arculatformálásánál kedvezőbb, igényesebb kialakítással készülhetnek. Előbbiek miatt ezek a funkciók kívánkoznak a tömbösített, vagy pavilonosan megfogalmazott épületállományunk utcafronti településképet is érintő részére. Az iroda-szociális épületrész akár teljesen takarhatja az egyszerűbb karakterű műhely épületszárnyat. A több kisebb épület rendezett egysége harmonikusabb, kellemesebb képet mutat, mint az egy nagy, túl hosszú, vagy túl nagy épület. Az egyes épületek,

Tetőforma

Ajánlás:

A telephelyen belüli épületek lehetőleg egységes tető kialakítással készüljenek. A főépület tetőgerinc iránya lehetőség szerint kövesse a környező telepítésre jellemző irányú elhelyezést.

Hasonló tetőformák alkalmazásakor egységes, nyugodt összkép jön létre. Eltérő hajlásszögű vagy kialakítású tetők alkalmazása megzavarja a látványt.

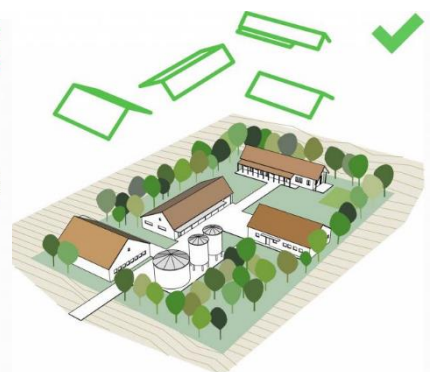
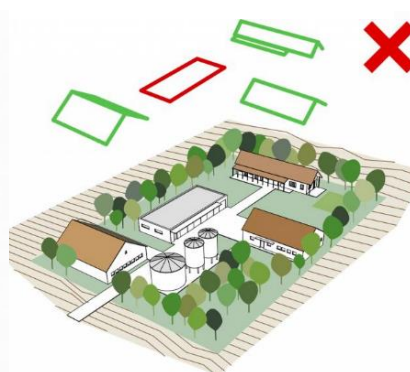
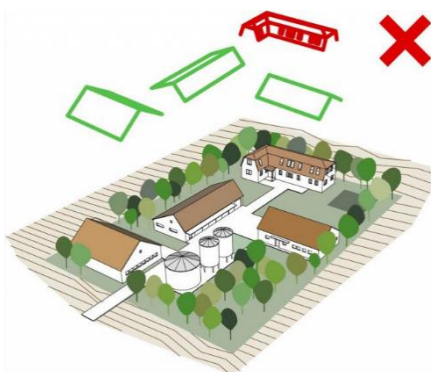
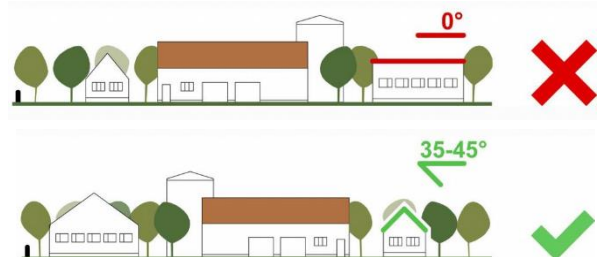

Tetőhajlásszög

Ajánlás:

A településrészen a meglévőkhöz hasonló tetőhajlásszögű, magastetős új épületek tervezése javasolt. A 35-45° közötti hajlásszög illeszkedik a településrész képebe.

Jelentősen eltérő hajlásszög alkalmazásakor az utcakép, ill. a telephely képe nem egységes. Magastetős épületek közé kevésbé illik az alacsony hajlásszögű, vagy lapostető. Ugyanez fordítva is igaz.

JÓ PÉLDÁK – ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK

épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása

Ahhoz, hogy tudjuk kik vagyunk és hova tartunk az életünkben, elengedhetetlen a múltunk ismerete és hagyományaink tisztelete, ápolása. Ezt a gondolatot az élet minden területén alkalmazhatjuk, így az építészetben is. Lehetőségeinkhez képest törekedjünk arra, hogy a hagyományos építészeti elemeket, motívumokat megőrizzük, és tovább örökítsük az elkövetkezendő nemzedék számára. Mindenképpen érdemes kiemelni a településen a Lékvárium épületének sikeres felújítását, mely egyrészt őrzi a múltbéli építészeti stílusjegyeket, másrészt sikerült új funkciót találni az épületnek, így ma már Lékvármúzeumként működik és mutatja be a környék híres szilvafajtájának felhasználási módjait.

A településen található vendégház melléképülete igazán jól sikerült felújítás eredménye. Az oromzat deszkaborítása autentikussá teszi az épületet. A falkivágás ellensúlyozza az épület merőleges elhelyezkedéséből adódó takarását. A kertben található díszkúttal kiegészítve remekül visszaadja a falusi turizmus életérzését.

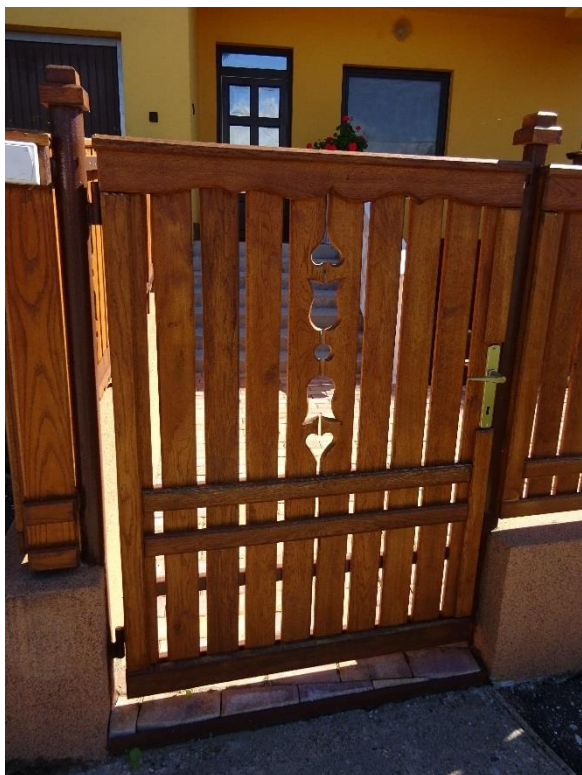
Az Általános Iskola melletti épület pozitív példája a régi épületek felújításának. A homlokzat színéhez harmonizál a tetőcserép színe, a nyílászárók szintén szerencsés színválasztásúak. Az épület melletti kerítés tulipános motívumai visszaköszönnek az oldalbejáratot kísérő mellvéden, mely szintén elősegíti az egyéges arculat kialakítását.

A település határában található ez a modern felfogásban épített lakóház, melyet igényes kert vesz körül. A tető és a homlokzat harmonizál egymással, a keleti oldalon fedett terasz/tornác került kialakításra, mely illik a településen jellemző építészeti karakterhez.

Egy jól kitalált, egységes arculatú épület fontos eleme az utca képének. Egymással harmonizáló, visszafogott színek jelennek meg a homlokzaton és a tetőn. A kerítés kialakítása egyszerű, nem hivalkodó, a kerítéslécek megfelelő mértékben engedik láttatni a kertet.

Jó példa a kapu visszafogott kialakítására. A jellegzetes növényi ornamentika visszaköszön a kerítésmezőkön is.

Tetőfelújítás pozitív példája látható ezen az épületen, a cserép színválasztása illik a homlokzat színéhez, és a nyílászárók is passzolnak a többi elemhez.

JÓ PÉLDÁK – SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

A település arculatának kialakításában nagy szerepe van az utcák megjelenésének, küllemének is. Az utcaképet nagymértékben meghatározza a hirdetőtáblák, reklámfelületek megjelenésének módja. Ezeknek a tábláknak a célja elsősorban a figyelemfelkeltés, ezért sokszor élénk színekkel vagy túlzottan nagy méretű táblák kihelyezésével próbálják ezt elérni. Az információ közlését kreatív módon, a környezethez jobban illeszkedve is megtehetjük.

A település központi részein a reklámhordozók kihelyezésekor törekedjünk arra, hogy az alkalmazkodjon az épület jellemzőihez, anyaghasználatához, színeihez. A település egyéb területein csak a szabályozás szerinti reklámhordozó helyezhető el, itt szintén elengedhetetlen a megfelelő anyaghasználat.

Az egységesen megtervezett tájékoztató táblák a település arculatának pozitív megjelenését segítik. Az egyedien kialakított, fargott fa oszlopokon álló hirdetőtáblák, üdvözlőtáblák feldobják a településképet.

Az épület homlokzatán elhelyezett reklámfelületek, hirdetőtáblák, cégek harmonizálnak az épülettel, színben válasszunk semleges árnyalatokat, földszíneket.

Az igényes, rendezett utcaképhez hozzátartozik az is, hogy hogyan jelennek meg a különböző feliratok, jelzések az épületek homlokzatán. A feliratok megtervezésekor törekedjünk a homlokzat színével harmonizáló betűszín választásra. A felirat stílusa, betűtípusa, sajátos kialakítása figyelemfelkeltő, magára vonzza a tekintetet.

Az egyedi készítésű utcanévtáblák szintén emelik az adott utca képét. Nem javasoljuk a ríkító, színben, anyagában és formájában nem odailő táblák használatát. Ajánlott a természetes alapanyagokból készült, az épület homlokzatával harmonizáló táblák kihelyezése.

Pozitív példák, egyedi ötlet alapján megvalósított utcanév táblák, házzszámok, melyek feldobják az épület homlokzatát.

A helyi buszváró egyedi kialakítása a virágládákkal együtt pozitívan hat a település képére.

A településen működő kutak egyike, mely díszíti a közteret.

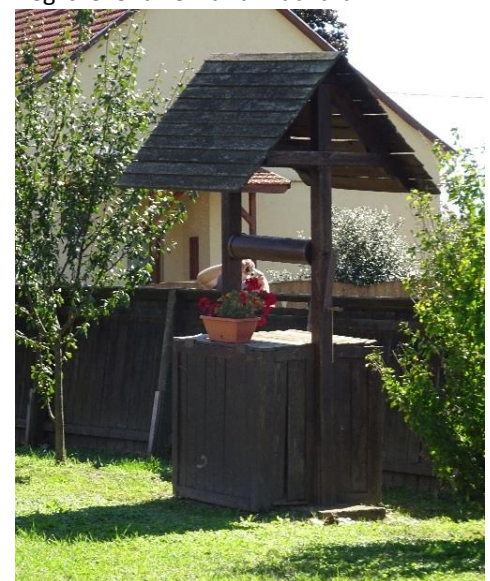
Nyári konyha épülete és hintaágy fából készítve, nagyon szép és igényes darabok.

Régi szekér a Lekvárium udvarán.

Játárszerek az Óvoda udvarán.

Díszkút a Lekvárium udvarán.

IMPRESSZUM

PENYIGE KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Honlap címe: <http://www.penyige.hu/>

Penyige Község Önkormányzat email címe: penyige@penyige.hu

Penyige Község Önkormányzat postai címe: 4941 Penyige, Kossuth u. 31.

Telefon: 06/44/709-004 vagy 06/44/630-045

Polgármester: Juhász Gyula

polgármester email címe:

Főépítész: Végh József

főépítész email címe: jozsef.vegh@artvital.hu

megbízásából a kézikönyvet készítette:

Art Vital Tervező, Építő és Kereskedelmi Kft. 4400 Nyíregyháza, Selyem u. 21.

SZERKESZTETTE: Végh Csilla

SZÖVEG: Végh József, Végh Csilla

FOTÓ: Fábri Attila, Végh Csilla

GRAFIKAI TERVEZÉS: Lechner Tudásközpont mintasablonjának felhasználásával

TÉRKÉP: Fábri Attila

Penyige, 2017.

Felhasznált források:

Építészeti útmutató ábrái: Lechner Tudásközpont

Magyarország településképi arculati mintakézikönyv

<http://nepesseg.com/szabolcs-szatmar-bereg/penyige>

<http://szatmartour.hu/latnivalok/lekvarium-penyige/>

<http://szenke.mindenkilapja.hu/>

<http://www.lekvarda.com/>

<http://www.nemzetijelkepek.hu/onkormanyzat-penyige.shtml>

<http://www.penyige.hu/>

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/Penyige/pages/tortenelem.htm

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/Penyige/pages/4_szenke_vize.htm

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/Penyige/pages/p2000_foldrajz1.htm

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Penyige>

www.muemlekem.hu

www.szatmarbereg.hu/szszb/kezterv/Penyige-helyi-kezterv-2015.docx